

Democraat

08 | Kandidatenlijst
**5 nieuwe
talenten stellen
zich voor**

12 | Campagnetips
**Campagne-
voeren
vanuit huis
(ja, dat kan!)**

24 | Uitgelicht
**Naar een
stelsel zonder
toeslagen**

Het is tijd
voor nieuw
leiderschap

Democraat is het ledenmagazine van de politieke vereniging Democraten 66 (D66) en wordt verspreid onder al haar leden. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van D66 worden verveelvoudigd.

editie
Voorjaar 2021

eindredacteur
Jessica Hoogenboom

redactie
Milan Assies
Frans Dijkstra
Jan Remmert Fröling
Marcella Heijboer
Jan Vincent Meertens
Jeroen Mooijman
Marishka Neekilappillai
Lisanne van 't Riet
Caine Roland

beeld voorzijde
ANP/Robin Utrecht

ontwerp
Studio Maanzaad

druk
Senefelder Misset

contact redactie
democraat@d66.nl

retouradres
Landelijk Bureau D66
Lange Houtstraat 11
2511 CV Den Haag

ledeninformatie
Zie pagina 47

06 | Campagne TK2021 Campagneleider Sjoerd Sjoerdsma is er klaar voor

38 | Nieuwe biografie Auteur Hubert Smeets over Hans van Mierlo

INHOUDSOPGAVE

04 | Uitgelicht
Nieuws en informatie

08 | Kandidatenlijst
Even voorstellen...

12 | Uitgelicht
**Campagnevoeren
(in tijden van corona)**

14 | Portret
**Sigrid Kaag is
grenzeloos verbindend**

19 | Column JD
**Vrij zijn is kiezen
voor je toekomst**

20 | Ingezonden
De gekozen premier

21 | Essay
**Mr. Hans van
Mierlo Stichting**

24 | Uitgelicht
**Naar een stelsel
zonder toeslagen**

26 | Leden aan het woord
Falend toeslagenstelsel

28 | Interview
Sophie in 't Veld

31 | Whats-Appèleren
Met Klaas Abma in de VS

32 | Burgemeester in beeld
Franc Weerwind in Almere

34 | D66'er buiten de
politiek
Jieskje Hollander

37 | Lezen | kijken | luisteren
**De drie tips van...
Alexander Pechtold**

42 | Thema-afdeling
Onderwijs & Wetenschap

43 | D66-koppel
**Hans & Inge Engels
uit Hoeksche Waard**

44 | Uit de vereniging
Nieuws en informatie

46 | Terugblik
**Wat gebeurde er...
50 & 25 jaar geleden?**

47 | Ledeninformatie

48 | Ik ben D66
Stijn Warmenhoven

Partijgenoten, duizenden mensen is ongekend onrecht aangedaan. Voor die enorme ellende konden wij, na het stevige rapport van de onderzoekscommissie, niet anders dan politiek verantwoordelijkheid nemen. De politiek is daarmee in een stroomversnelling geraakt. Het aftreden van het kabinet is de ultieme erkenning van het leed van zoveel onschuldige mensen.

Het aftreden betekent het einde van het kabinet dat door Alexander Pechtold en Wouter Koolmees werd gesmeed. En ja: wij zijn trots op veel van wat is bereikt. De grootste investering van dit kabinet was in het onderwijs. De klimaatdoelen van Parijs staan vast in de wet en de eerste grote stappen zijn gezet. Het pensioenakkoord is een sprong vooruit met onze economische hervormingsagenda. En het kinderpardon bracht de medemenselijkheid terug in de Nederlandse politiek.

We zijn ook eerlijk over wat nog niet is bereikt. Daarom hebben jullie mij weer een vernieuwend en ambitieus verkiezingsprogramma gegeven. Daarom vechten wij weer voor het vertrouwen van de kiezer.

We staan goed gepositioneerd. Mensen hebben zin in onze politiek. We hebben duizenden nieuwe leden. Duizenden nieuwe vrijwilligers staan klaar om ons verhaal uit te dragen. Ons verhaal van nieuw leiderschap, van politiek die verder gaat dan dag-tot-dag-management. D66 kiest voor een politiek van visie. Sommigen zijn trots op hun visieloosheid. Maar voor mij is dat het ontkennen van de kern van de verantwoordelijkheid van een leider: mensen meenemen in een ideaal voor de toekomst. Voor regelen, cheffen, ritselen en bedisselen heb je geen leiders nodig, maar managers.

Dat kan anders. Dat kan beter. En dat vraagt scherpe keuzes.

De afgelopen weken heb ik velen van jullie via zoom-bijeenkomsten ontmoet. Ik voelde de energie en het enthousiasme om samen aan de slag te gaan. Want ik zeg het maar eerlijk: zonder jullie gaat het niet. Ik, wij, de partij heeft jullie nodig voor een goed resultaat op 17 maart. Wij gaan voor de beste uitslag ooit! Laten we samen Nederland overtuigen!

Na jaren van te kleine, behoudzuchtige politiek, van management en van wegstijven, is het tijd voor een nieuw begin. Nieuw elan. Nieuw leiderschap. Nieuw vertrouwen.

Doe je mee?

Sigrid Kaag
Partijleider

Democraten, het stond al lang in de agenda's: op woensdag 17 maart 2021 zijn er Tweede Kamerverkiezingen. Maar in deze tijd, waarin zoveel zaken anders dan anders lopen, hebben we drie verkiezingsdagen. Ook op 15 en 16 maart zijn de stembureaus open.

Voor onze campagne betekenen de coronamaatregelen ook een omslag. Geen D66-stands op markten of enthousiaste flyeraars in de bekende wit-groene jassen in volle winkelstraten. Toch, flexibel als we zijn, zien we volop mogelijkheden om onze D66-boodschap wél uit te dragen. Op pagina 12 vind je tien tips voor campagnevoeren in coronatijd.

Een aantal daarvan kan ik, uit eigen ervaring, van harte aanbevelen. Zo ging ik bij eerdere verkiezingen in mijn

woonplaats Sint-Michielsgestel met de campagneleider langs de leden om te vragen of ze de campagneposter uit de *Democraat* al voor het raam hadden hangen. Met een stapeltje extra exemplaren voor wie de poster gemist had. Nu velen van ons regelmatig thuis werken, kan een extra ommetje geen kwaad. En dat is prima te combineren met het huis-aan-huis bezorgen van flyers. In campagnejas natuurlijk, want daarmee zijn we extra zichtbaar. Op deze manier heb ik de wijken in mijn woonplaats goed leren kennen!

Ook met het *relationeel campagnevoeren* heb ik leuke ervaringen. Bij deze vorm van campagnevoeren is de aandacht voor de ander van belang. Zo stuur ik vrienden en bekenden op verkiezingsdagen 's morgens vroeg een herinnering om te gaan stemmen.

Een oud-collega, die twijfelde tussen een stem op ons of op de SP kreeg van mij een cadeautje uit de D66-webshop. Zo'n boodschap-met-een-knipooog kan een gesprek op gang brengen, waarin ik onze standpunten nog eens kan toelichten. Ik weet zeker dat binnen onze vereniging veel creativiteit is om deze *coronaproof*-campagne met verve vorm te geven. Ik wens iedereen daarbij veel plezier en succes. Want elke stem telt!

**Anne-Marie
Spierings**
Partijvoorzitter

Aftreden kabinet

De interviews in deze editie vonden plaats vóór de val van het kabinet op vrijdag 15 januari. Het kabinet-Rutte III trad die dag af vanwege de kinderopvangtoeslag-affaire. Lees meer over het falende toeslagenstelsel en welke plannen D66 heeft om te hervormen naar een stelsel zonder toeslagen op pagina 24-25.

d66.nl/nieuws

Hang 'm op!

Bijgesloten in de seal van dit nummer vind je onze raamposter. Hang 'm lekker zichtbaar voor je raam of deur. Kleine moeite, groot effect!

SAVE THE DATE | 17.03.2021

Uitslagenavond

Meer informatie volgt tzt via:
d66.nl/agenda

Doe mee met de campagne

Want we hebben iedereen keihard nodig! Campagnevoeren in coronatijd is lastig. Maar samen kunnen we veel. Heel veel. Iedere flyer in de brievenbus telt nu extra. Iedere vriend of vriendin die je overtuigt op ons te stemmen, telt extra. Iedere poster voor het raam valt nu extra op. Iedere euro die je doneert komt extra goed van pas. Alle zichtbaarheid is van cruciaal belang voor een ijzersterke uitslag op 17 maart. Doe je mee?

doemee.d66.nl
d66.nl/campagne

(Stage-)vacatures

Altijd al willen weten hoe het er bij D66 achter de schermen aan toegaat? Het Landelijk Bureau, het wetenschappelijk bureau en de politieke fracties hebben regelmatig stage-vacatures voor studenten die voor een langere periode beschikbaar zijn. Daarnaast staan er ook vacatures voor medewerkers en vrijwilligers op onze vacaturepagina: d66.nl/werken-bij-d66

22 T/M 27.02.2021

Congres 113

Twee keer per jaar komen D66'ers uit het hele land bij elkaar tijdens onze congressen. Vanwege de coronamaatregelen organiseren we ons voorjaarscongres wederom digitaal. Net als tijdens het vorige congres vindt daarom doordeweeks de besluitvorming al plaats. Je kunt dan stemmen over moties, congresvoorstellen en over kandidaten voor partijfuncties. Je kunt die week ook aansluiten bij verschillende online insprek-sessies. Op zaterdag 27 februari zijn er in de ochtend diverse online subsessies. In de middag vindt het live-programma plaats, waarin we vooruitblikken op de verkiezingen. Met aandacht voor onze verkiezingsinzet, onze kandidaten en de campagne. We sluiten het congres af met een heuse online-afterborrel! Elk D66-lid ontvangt per mail een uitnodiging voor dit online congres.

Meer informatie: d66.nl/congres

Ledenportaal MijnD66 (vernieuwd!)

Op MijnD66.nl kun je niet alleen je persoonlijke gegevens en voorkeuren beheren, maar ook je abonnementen (zoals nieuws-brieven) aanpassen, je aanmelden voor een thema-afdeling, of de contactgegevens van jouw lokale afdelingsbestuur opzoeken. Daarnaast kun je in dit ledenportaal ook moties indienen en stemmen voor congressen.

Je emailadres is tevens je gebruikersnaam. Is je mailadres gewijzigd of heb je problemen met inloggen? Stuur een mail naar ledenadministratie@d66.nl

Terugkijken Congres 112

Tijdens dit digitale congres op zaterdag 28 november werd het definitieve verkiezingsprogramma 2021-2025 door de leden vastgesteld. Bekijk alle congresstukken en uitslagen op: d66.nl/congres-112

Internationale awards

Op 16 december werden de *Harper's Bazaar Women of the Year Awards 2020* uitgereikt. Zes prijzen voor Nederlandse vrouwen die leiderschap tonen op diverse grote thema's. De internationale prijs ging dit jaar naar onze Europarlementariër Samira Rafaela!

Ook Tweede Kamerlid Sjoerd Sjoerdsma kreeg een internationale prijs uitgereikt: samen met Pieter Omtzigt (CDA) ontving hij op 16 november de *Magnitsky award* vanwege hun inzet voor de Magnitsky-wet, waarmee wereldwijd Europese sancties mogelijk worden tegen schenders van mensenrechten. In december gaven de lidstaten van de Europese Unie groen licht voor dit Nederlands mensenrechtenplan, na jarenlang Europees lobbywerk door Sjoerdsma.

INTERVIEW

Na het aftreden van het kabinet zijn alle ogen gericht op 17 maart: dan kiest Nederland een nieuwe Tweede Kamer. Landelijk campagneleider en D66-Kamerlid Sjoerd Sjoerdsma heeft een urgente boodschap: “Corona is geen excuus om de rest te laten liggen, er moeten nú keuzes gemaakt worden”.

tekst **Caïne Roland**
foto **Jeroen Mooijman**

“Dit land heeft onze visie nodig”

Welke onderwerpen bepalen de agenda tijdens de campagne voor deze Tweede Kamerverkiezingen? “Met stip op een, twee en drie staat corona. Niemand ontkomt eraan. Denk aan de voorstelling van een cultuurmaker, de zaak van een horecaondernemer of de toekomst van de jonge student. Maar corona is geen excuus om de rest te laten liggen. De toeslagenaffaire - de reden dat het kabinet is teruggetreden - zal ook een rol spelen. Het is tijd voor een nieuw begin, met veel meer vertrouwen vanuit overheid en politiek in mensen. En we moeten nu ook grote, concrete stappen zetten,

zoals het afschaffen van het toeslagenstelsel door iedereen een vaste belastingkorting of uitkering te geven, en het gratis maken van de kinderopvang.”

Welke onderwerpen en plannen hebben verder prioriteit? “D66 wil groener en sterker uit de crisis komen door geld te verdienen met groen ondernemerschap en de veestapel te halveren. Onderwijs mag niet achterblijven, jongeren moeten de beste versie van zichzelf kunnen worden en er moet meer ruimte komen voor de leraar. Ten slotte is een miljoen woningen nodig; voor een eigen huis voor de starter, voor gezinnen die willen uitbreiden en voor ouderen die een plek met meer zorg nodig hebben.”

Hoe doen we dat? “Door keuzes te maken. Dit is niet de tijd van uitstel. Jonge mensen verdienen een kans op een goede toekomst en oude mensen verdienen de waardigheid die ze toekomt. Respect, tolerantie en empathie: het land heeft deze visie nodig. Onze mensen – Sigrid voorop! – weten dat we hier niet voor kunnen en mogen weglopen. Er moeten nú keuzes gemaakt worden.”

Op naar het torentje? “D66 moet die ambitie altijd hebben, sterker nog: elke partij moet de grootste willen worden. Het is als meedoen aan de Olympische Spelen. Als je daar eenmaal bent, wil je goud, geen brons.”

D66 staat bekend om een kritische achterban, hoe krijg je die mee in deze moeilijke tijd van crisis en compromissen? “Ik ben juist erg blij met deze mensen, ze houden ons scherp en maken plannen beter. We komen niet weg met luchtkastelen. Echte problemen mogen niet ondersneeuwen in het debat. Het moet weer gaan over mensen en wat ze dagelijks meemaken.”

Afgelopen november waren er herindelingsverkiezingen in Noord-Brabant en Groningen, wat belooft deze uitslag voor de Tweede Kamerverkiezingen? “De herindelingsverkiezingen zijn een soort proeftuin. Onze sterke basis ligt in middelgrote en grote steden, dus traditioneel scoren we hier niet zo goed. In Noord-Groningen viel de uitslag helaas wat tegen. Maar in Brabant heeft D66 – door massale zichtbaarheid, veel vrijwilligers en een persoonlijke aanpak – mooie successen geboekt. In Vught behaalden we maar liefst 21 procent van de stemmen. En in Oisterwijk, waar D66 voor het eerst in jaren weer

zelfstandig meedeed, haalden we uit het niets twee zetels. In beide gemeenten zitten we inmiddels in het college, in Vught zelfs als grootste coalitiepartij. Dit succes nemen we dus zeker mee naar de Tweede Kamerverkiezingen.”

Waar zou je – qua campagne – meer op willen focussen? “Alexandria Ocasio-Cortez [het jongste vrouwelijke congreslid ooit in het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden, red.] kan enorm goed campagnevoeren. Ze laat bijvoorbeeld heel duidelijk zien wat er gebeurt met donaties van mensen, heel resultaatgericht. Wij kunnen zeker wat leren van haar aansprekende manier van communiceren.”

Dit keer geen grote campagnebussen, drukke winkelstraten of groepen mensen toespreken. Wat dan wel? “Kevin Beenhouwer, de landelijk campagnemanager, heeft een campagne-scenario geschreven over wat in welke tijd kan. Crowdfunden en online goed zichtbaar zijn, kan bijvoorbeeld altijd. Persoonlijke gesprekken en flyereren kunnen weer bij versoepelingen; het zal hoe dan ook voor velen van ons nog even afkicken zijn.”

Hoe gaat het tot dusver? “Wij doen campagnes als één groot, enthousiast team. Van vrijwilligers en de medewerkers op het landelijk bureau, tot de lijsttrekker en alle kandidaten. Dat zie je bij andere partijen niet. Hoewel we keihard ons best moeten doen voor iedere stem, zien we toch een onderstroom van vertrouwen – we krijgen er momenteel zo’n 120-150 leden *per week* bij. Het lijkt erop dat we met een van de hoogste ledenbestanden ooit gaan eindigen. Hopelijk ook met een mooie campagnekas, *fingers crossed!*”

Stel, de strenge maatregelen blijven aanhouden, hoe kunnen leden dan alsnog meehelpen? “Je kunt altijd bijdragen, juist in deze tijd. Als alle leden tien bekenden aanspreken om op ons te stemmen, winnen we vier tot vijf zetels. De lokale campagneleider van jouw afdeling zoekt altijd vrijwilligers. Je kunt posts delen op sociale media en de poster voor je raam hangen. Of doneer! Want daarmee kunnen we onze ideeën op tv en radio laten zien en horen – een enorme megafoon. Ga in ieder geval stemmen, liefst al op 15 maart!” ■

Al op 15 maart naar de stembus

Kajsa Ollongren, vicepremier en minister van Binnenlandse Zaken, wil alles op alles zetten om ervoor te zorgen dat ondanks de coronacrisis zoveel mogelijk mensen hun stem kunnen uitbrengen bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer dit jaar.

Ollongren: “Het is een bijzondere tijd en dit vergt bijzondere maatregelen. De verkiezingen moeten veilig verlopen en daar ga ik samen met de gemeenten voor zorgen. Daarom gaan stemlokalen vervroegd open en kunnen kiezers boven de 70 jaar ook hun stem per post uitbrengen.”

In alle gemeenten kan er (in ten minste één stemlokaal, variërend tot twintig stemlokalen in de vier grote steden) daarom al op maandag 15 maart en dinsdag 16 maart worden gestemd. Dit om drukte op woensdag 17 maart te vermijden.

UITGELICHT

“Ik verheug me erop met dit team aan de slag te gaan richting de verkiezingen. We hebben uitstekende kandidaten”

– Sigrid Kaag
Lijsttrekker bij de Tweede Kamerverkiezingen

foto Martijn Beekman

Even voorstellen

Tot 1 december konden alle leden hun stem uitbrengen om de definitieve volgorde van de D66-kandidatenlijst te bepalen. Het resultaat: een sterk team van ervaren Kamerleden én nieuwe talenten. *Democraat* nodigde de vijf ‘hoogste nieuwkomers’ uit zich voor te stellen. Wie zijn zij, waar zijn ze trots op, wie inspireert hen en wat willen zij bereiken?

tekst Lisanne van 't Riet

Kandidatenlijst

1. Sigrid Kaag
2. Rob Jetten
3. Vera Bergkamp
4. Jan Paternotte
5. Sjoerd Sjoerdsma
6. Salima Belhaj
7. Steven van Weyenberg
8. Tjeerd de Groot
9. Hanneke van der Werf
10. Raoul Boucke
11. Paul van Meenen
12. Hans Vijlbrief
13. Jeanet van der Laan
14. Joost Sneller
15. Wieke Paulusma
16. Faissal Boulakjar
17. Hülya Kat
18. Sidney Smeets
19. Rens Raemakers
20. Jorien Wuite
21. Kiki Hagen
22. Lisa van Ginneken
23. Alexander Hammelburg
24. Romke de Jong
25. Marijke van Beukering
26. Anne-Marijke Podt
27. Fonda Sahla
28. Hind Dekker-Abdulaziz
29. Sjoerd Warmerdam
30. Nazmi Türkkol
31. Hans Teunissen
32. Carline van Breugel
33. Joan Nunnely
34. Meryem Cimen
35. Loes ten Dolle
36. Mahjoub Mathlouti
37. David Kuijper
38. Marleen van der Meulen
39. Marcel Beukeboom
40. Ojanne de Vries-Chang
41. Kirsten Wilkeshuis
42. Stijn Warmenhoven
43. Wybren Bakker
44. Marc van Opstal
45. Marieke Vellinga-Beemsterboer
46. Marja Lust
47. Sonja Paauw
48. Christine Bel
49. Suat Kutlu
50. Robert Kuipers
51. Robin de Roon
52. Gabriëlle Bekhuis
53. Stef Stevens
54. Marion Loor
55. Pepijn Vemer
56. Vinesh Lalta
57. Rosita Girjasing
58. Rob Hofland

59. Constance Tiemens
60. Eli Geoffroy
61. Sarah Berckenkamp
62. Laura Neijenhuis
63. Bas de Leeuw
64. Gjin Ceca
65. Emma Laurijssens van Engelenhoven
66. Teresa da Silva Marcos
67. Monique Zwetsloot
68. Caecilia Johanna van Peski
69. Rosanna Huertas Mulckhuysse
70. Yasin Elmaci
71. Corine van Dun

d66.nl/kandidaten

66 lijstduwers

Het Landelijk Bestuur heeft de kandidatenlijst aangevuld met een aantal lijstduwers. De lijstduwers voor alle kieskringen zijn:

75. Fatma Koşer Kaya
76. Jan van de Ven
77. Marietje Schaake
78. Sumer Chaban
79. Stientje van Veldhoven
80. Kajsa Ollongren

Naast deze landelijke lijstduwers, zijn er per kieskring (20) drie regionale lijstduwers (nr. 72, 73 en 74); in totaal dus 66 lijstduwers!

d66.nl/partij/verkiezingen

9

Hanneke van der Werf
Leeftijd: 36 jaar
Woonplaats: Den Haag
Huidige functie:
Woordvoerder Aegon
en fractievoorzitter D66
Den Haag

“Ik werd lid van D66 in 2010. Na mijn studies geschiedenis en journalistiek in Groningen ging ik aan de slag bij de politieke redactie van de NOS. Ik hield D66 goed in de gaten. De partij had drie zetels en viel op met economische voorstellen als de verhoging van de AOW-leeftijd. Dat was bepaald geen populair standpunt. Dat soort durf sprak mij aan. In de zomer van 2010 werd ik persvoorlichter voor Boris van der Ham, Fatma Koser Kaya en Pia Dijkstra in de Tweede Kamer. Mijn afstudeerscriptie schreef ik over de campagne van Hillary Clinton voor de nominatie van haar partij voor de presidentsverkiezingen in 2008. Zij had te maken met veel seksisme en kritiek op haar bemoeienis met de politiek als *first lady*. Ik bewonderde haar doorzettingsvermogen. Amerikaans congreslid Alexandria Ocasio-Cortez inspireert mij als persoon en qua stijl. Zij is een generatiegenoot die het lukt haar boodschap dichtbij een groot publiek te brengen. Dat vind ik knap.

“Tegen de stroom in durven gaan”

Ruim zes jaar ben ik nu raadslid. Er wordt veel verwacht van de lokale politiek. Als raadslid ben je de oren en ogen in de samenleving. Veiligheid is echt mijn onderwerp geworden. Bewoners vertelden over de structurele criminele activiteiten in hun buurt. Foute types maakten de dienst uit op straat. In 2019 schreef ik daarom een initiatiefvoorstel: *Ondermijning onder ogen*. Dat wordt nu uitgerold in Den Haag. Het is niet met elkaar te rijmen als boeven hun gang kunnen gaan ten koste van mensen die zich wel gewoon aan de spelregels houden. In die roerige, politieke arena leerde ik snel het klappen van de zweep. De belangrijkste les die ik meeneem naar de Tweede Kamer is om tegen de stroom in te durven gaan, ook als je standpunt niet populair is.”

10

Raoul Boucke

Leeftijd: 45 jaar
Woonplaats: Rotterdam
Huidige functie:
Manager Duurzame
Luchtvaart bij ministerie
van Infrastructuur en
Waterstaat

“In 2002 werd ik lid van D66. In 1993 kwam ik als 17-jarige vanuit Paramaribo naar Nederland. Ik ging technologische scheikunde studeren in Delft. In 2002 werd mijn verblijfsvergunning omgezet in de Nederlandse nationaliteit. Zo kreeg ik stemrecht. Ik werd hetzelfde jaar nog lid van D66 en bezocht een congres. Ik vond het toen best een gesloten club. Als nieuwkomer werd je niet overal met open armen ontvangen. Gelukkig gaat dat nu veel beter. Hans van Mierlo is mijn politieke voorbeeld. Toen ik naar Nederland kwam, kende ik de politiek nog niet zo goed. Maar de dynamiek die Van Mierlo aan de verkiezingen wist te geven, sprak mij enorm aan. Regeren zonder het CDA, voor het eerst in tachtig jaar; iets mogelijk maken dat wij nog niet eerder hadden geprobeerd. Met lef en een echt sociaal-liberale *drive*.

“Met lef de klimaatcrisis aanpakken”

In Brussel werkte ik dertien jaar aan duurzaamheid. Bij de Permanente Vertegenwoordiging op de thema's luchtvaart, transport, milieu en klimaat. Bij de Europese Commissie het CO2-dossier. Ik moest allerlei belangen bij elkaar brengen. Soms een enorme kluif. Ook blies ik samen met anderen de afdeling D66 België en Luxemburg nieuw leven in. Een slapende afdeling van veertig leden ging naar een actieve, open club van meer dan tweehonderd D66'ers. Als ik iets heb meegenomen uit Suriname, is dat wel mijn passie voor het klimaat. Als kind zag ik hoe een prachtig, groen land vervuild en verspild werd. Dat moet anders, dacht ik toen. Daarom wil ik de Tweede Kamer in. Met de *drive* en het lef van Van Mierlo. Zodat we de klimaatcrisis aanpakken. Met een nieuwe, duurzame economie.”

“In 2013 werd lid van D66. Mijn eerste kennismaking met de partij was een gesprek met toenmalig fractievoorzitter Cees Verburg, een icoon in de Bollenstreek. Hoe hij de D66-waarden altijd uitdroeg en zich hiervoor inzette vond ik bewonderenswaardig. Zelf heb ik géén grote politieke voorbeelden. Ik waardeer juist onze volksvertegenwoordiging in het land, de raadsleden en wethouders die de maatschappij bedienen.

“Als topsporter en teamplayer naar Den Haag”

Voor D66 heb ik mede de thema-afdeling Sport en Bewegen opgericht en de invloed daarvan op onze landelijke sportieve koers is aantoonbaar. Ik ben het meest trots op het besef en het handelen binnen onze partij; dat we politiek gezien ook veel kunnen betekenen voor een vitale en veerkrachtige samenleving door de inzet van sport en bewegen. Het sturen op leefstijlverandering is een prachtige opgave, want gezondheid is meer dan goede zorg! Aandacht voor diverse gemeentes vind ik ook belangrijk. Want er is meer tussen stad en platteland. Gemeentes zoals Lisse, waar ik vandaan kom, die te weinig op de landelijke radar staan. De specifieke gemeentelijke ervaring en vertegenwoordiging vanuit mijn wethouderschap neem ik mee naar de Tweede Kamer. Daarnaast ben ik een ex-Oranjeleeuw en als topsporter heb ik een enorme *drive* om zoveel mogelijk van ons partijprogramma te verwezenlijken. Als teamspeelster welteverstaan, want samen bereik je veel meer.”

13

Jeanet van der Laan

Leeftijd: 41 jaar
Woonplaats: Lisse
Huidige functie:
Wethouder in Lisse

15

Wieke Paulusma

Leeftijd: 42 jaar
Woonplaats: Groningen
Huidige functie:
Projectleider UMCG
en Ommelander
Ziekenhuis, D66-
raadslid Groningen

“In 2012 werd ik lid van D66. Ik werkte toen, net als nu, in de zorg. Daar zag ik dat politieke besluiten grote invloed hadden op mijn eigen werk en de levens van patiënten en cliënten. Ik zag dat D66 daarin progressieve keuzes durfde te maken. Daarom werd ik lid. Zo'n twee jaar later werd er veel gesproken over de decentralisatie van een deel van de zorg. Ik merkte dat ik niet alleen in de zorg, maar ook in de politiek de handen uit de mouwen wilde steken. Mijn eerste lokale D66-bijeenkomst vond ik best spannend. Ik keek een beetje op tegen al die partijgenoten, maar ik werd gelukkig heel hartelijk ontvangen.

“Mensen eigenaar maken van een oplossing”

Ik heb grote bewondering voor Els Borst, voor haar grote inzet voor die progressieve keuzevrijheid in de zorg. Het recht om zelf je levenseinde te bepalen, heeft veel betekend voor veel mensen en nabestaanden. Als ik iets moet noemen waar ik zélf trots op ben, dan is dat mijn motie voor een tijdelijk vrouwenquotum die het haalde op het D66-congres. Een motie waarmee Vera Bergkamp deze periode dit tijdelijk quotum ook afdwong. Zodat de uitgangspositie voor meer mensen gelijkwaardiger wordt. Het smeden van allianties die verder gaan dan de politiek vind ik niet alleen leuk en belangrijk, ze zijn ook het meest effectief en duurzaam. Meer mensen eigenaar maken van een oplossing, betekent ook werken aan een verhaal dat weer van ons samen wordt. In de democratische experimenten die ik in Groningen mede heb mogen initiëren, is de combinatie van – bijvoorbeeld – ambtenaren, inwoners en politici aan één tafel dé succesfactor gebleken. Als wijkverpleegkundige heb ik geleerd altijd de mens achter een aanmelding te zien. Die les neem ik ook mee de politiek in.”

“In 2009 werd ik lid van D66. Dat was in de tijd dat populisme steeds meer zichtbaar werd, en mensen zich zorgen begonnen te maken over hun toekomst in Nederland. D66 had een sterk weerwoord en een positieve blik op de wereld, daarom werd ik lid van de partij. Toen ik vernam dat D66 Breda een bijeenkomst in mijn wijk organiseerde, besloot ik me hiervoor aan te melden. Daar maakte ik kennis met de tweekoppige D66-fractie, Bart Vos en Saskia Boelema. Hun enthousiasme, jeugdig elan en de wil om Breda sociaal-liberaler te maken, had een aanstekelijk effect op me. Ze gaven mij daarnaast meteen het gevoel erbij te horen. Later schoof ik regelmatig aan bij fractievergaderingen en hielp ik bij de campagne.

“Gelijke kansen creëren op de woningmarkt”

Voor mij is Alexander Pechtold een inspiratiebron. Ik heb hem vanaf het begin van zijn werk in de Tweede Kamer gevolgd. Hoe hij iedere keer weer het populisme van Wilders verbaal aanpakte, was voor mij de reden om D66 te stemmen en actief te worden voor de partij. In 2014 behaalde D66 Breda het beste resultaat ooit: acht zetels! Ik kwam in de gemeenteraad en ging een hele mooie en leerzame periode tegemoet. Het meest trots ben ik dat ik heb mogen bijdragen aan een zichtbaar D66 in onze stad en dat ik een grote groep nieuwe mensen heb weten te interesseren voor de partij. In de raad heb ik ruim zes jaar lokale ervaring opgebouwd. De komende jaren zet ik me graag in voor gelijke kansen op de woningmarkt, met name voor de middenklasse. Deze groep wordt nu keihard geraakt door de huidige wooncrisis. En een stukje Brabantse humor en gezelligheid mag straks zeker niet ontbreken in de fractie en in de Kamer!” ■

16

Faissal Boulakjar

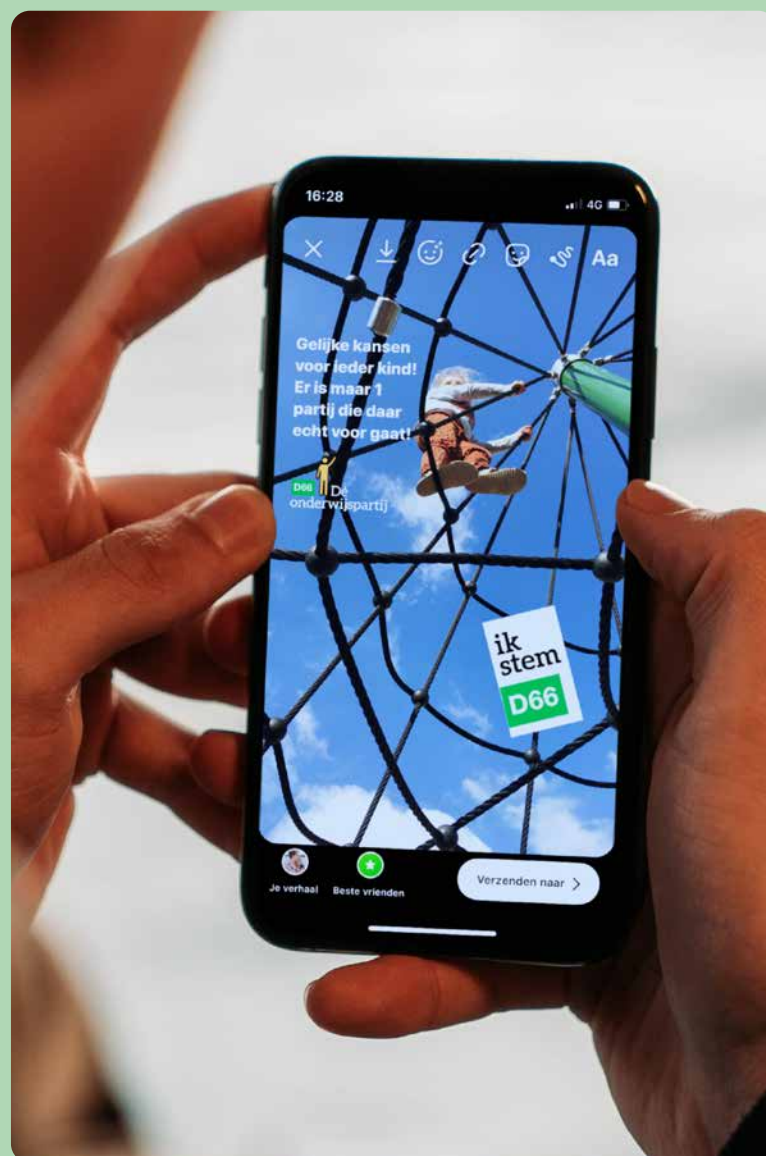
Woonplaats: Breda
Huidige functie:
Programma-adviseur
vrijwilligersbeleid, D66-
raadslid Breda

UITGELICHT

Campagnevoeren

(In tijden van corona)

De straten op, de deuren langs en het land door; dat is hoe campagnevoeren er tot voor kort uitzag. Maar door de coronapandemie moet alles anders. Tien tips om (vanuit huis) eenvoudig en effectief bij te dragen aan onze verkiezingscampagne.

1. Simpel en doeltreffend: hang de poster op, voor je raam of voor je deur. Je vindt 'm in de seal van deze *Democraat*. Poster kwijt of extra posters nodig? (Bijvoorbeeld om bij jouw vereniging op te hangen?) Stuur een mailtje naar de campagne-coördinator van jouw afdeling.

2. Voor wie het kan missen: doneer! Voor abri's in jouw gemeente of voor landelijke advertenties in dagbladen, radio & tv. Doe mee via d66.nl/doneer of maak je donatie over op NL11RABO0113042396 (t.n.v. Democraten 66 o.v.v. 'Donatie campagne TK2021').

3. Deel je idealen! Reageer op onze berichten op sociale media, *like* onze berichten en deel ze met je vrienden door hen te *taggen*. Of post zelf berichten met waarom jij op D66 gaat stemmen in maart!

4. Scroll in je Whatsapp of Instagram Stories naar je sticker- en gifjesbank en gebruik de D66-plaatjes overal! Hoe meer zichtbaarheid, hoe beter.

5. Liever iets tastbaars? Koop een origineel cadeau voor een (zwevende) jarige. Van boeken tot posters en van klimaatdrammer-trui tot D66-rompertje, je vindt het hier: webshop.d66.nl

6. Het online congres op zaterdag 27 februari wordt weer een top-event. Met een interessant programma en uiteraard een inspirerende speech van onze lijsttrekker Sigrid Kaag! Kijk mee en stuur de YouTube-link door naar zoveel mogelijk bekenden. Meer informatie vind je tzt op d66.nl/congres

7. Organiseer een videocall (of indien de coronamaatregelen het toestaan, een kleine huiskamerbijeenkomst) met je vrienden. Heb het met elkaar over de politiek, over D66 en over hoe belangrijk deze verkiezingen zijn. En vraag ze gewoon om op D66 te stemmen! Want, zoals campagneleider Sjoerd al zei (zie p. 7): "Als alle leden tien bekenden aanspreken om op ons te stemmen, winnen we vier tot vijf zetels".

8. Maak een toffe video! Ken je een D66-sympathisant met een groot online netwerk dat je kan gebruiken voor een stemoproep? Maak samen een video op jullie sociale media over waarom jullie D66 gaan stemmen.

9. Ga je toch liever gewoon de straat op? Ga een uurtje *coronaproof* flyers bezorgen in jouw wijk of straat! (Flyers kun je opvragen bij je lokale campagnecoördinator). Liefst in campagnejas natuurlijk en draag handschoenen. Let wel op de 'nee-neesticker': daar mag je geen ongeadresseerd drukwerk bezorgen.

10. Of meld je aan als vrijwilliger bij je lokale afdeling. Dan blijf je op de hoogte van wat zij doen én wat jij kunt doen tijdens deze campagne. Een mooi moment bovendien om eens kennis te maken met jouw D66-afdeling, want... volgend jaar zijn er gemeenteraadsverkiezingen!

→ Meer info:
d66.nl/meedoen/campagne

Relationeel campagnevoeren

De essentie van campagnevoeren: het gesprek aangaan met mensen. Maar in tijden van corona is dat niet eenvoudig. Of toch wel? *Relational organizing* is een toegankelijke manier van campagnevoeren waarbij niet het contact met onbekende kiezers, maar juist met je naasten centraal staat. Dus: niet anoniem en massaal, maar persoonlijk en klein. Probeer het eens de komende weken: begin gewoon over politiek en kijk waar het gesprek heengaat. En wie weet hebben we er straks weer een D66-stemmer bij ☺

Contact met jouw lokale afdeling?

→ Ga naar MijnD66.nl en vind alle contactgegevens via 'Wie is Wie'.
→ En hier vind je de website van jouw D66-afdeling: d66.nl/partij/d66-in-het-land

A close-up portrait of Sigrid Kaag, a woman with blonde hair, wearing a red blazer over a white top. She is smiling slightly and looking towards the camera. The background is blurred, showing other people in a social setting.

“Ik hoop alle Nederlanders te kunnen bereiken met een positieve boodschap waarin hoop en solidariteit centraal staan”

Een gure maandagavond na een lange werkdag. Sigrid Kaag zit achter haar laptop voor een zoomsessie met nieuwe leden. Achter haar hangt een iconische foto van Hans van Mierlo die – vijftig jaar geleden – tijdens een ‘verkiezingswandeling’ mensen toespreekt met een megafoon.

tekst Jan Vincent Meertens
foto's Jeroen Mooijman

Grenzeloos verbindend

COVERPORTRET

Twee lijsttrekkers, twee werelden, dezelfde idealen. Want de omstandigheden roepen – net als vijftig jaar geleden – op tot een nieuw begin. Tot nieuw leiderschap. Sigrid Kaag is – net als Hans van Mierlo – onverstoort en evenwichtig. Geen loze beloftes maar volledige inzet. Benaderbaar en authentiek; wat je ziet is wat je krijgt. En vooral: grenzeloos verbindend. Met die verbindende kwaliteiten oogstte Sigrid Kaag als topdiplomaat bij de Verenigde Naties bewondering overal ter wereld. Nu volgen we haar als D66-lijsttrekker tijdens de *online* campagne in Nederland, aan de hand van de drie met elkaar verbonden bouwstenen van het D66-verkiezingsprogramma.

Tijdens de zoomsessie spreekt Sigrid Kaag met leden van de afdeling D66 Drenthe. Ze zijn blij haar te ontmoeten en sommigen hebben vragen voorbereid. Het is opvallend hoe groot haar dossierkennis is. Het gesprek gaat over windmolens aan de grens en grensoverschrijdende samenwerking. Ze vertelt over haar gesprekken met de minister van Handel van Noordrijn-Westfalen. Een enkele keer is ze overvraagd. “Dat weet ik nu even niet. Ik zal het boek van Latour zeker lezen...”

Ze is – zelfs achter een computerscherm – benaderbaar en authentiek. Maar online campagnevoeren vraagt veel. “Deze campagne wordt en is nu al anders dan alle andere. Het oude bekende, het canvassen en het spreken met mensen op straat zoals we gewend zijn; het kan nu niet. En we weten niet wat er in de toekomst wel kan. Natuurlijk mis ik het contact met kiezers. Maar dat vraagt dat we creatief zijn, nieuwe manieren vinden om mensen te bereiken. We leren van de herindelingsverkiezingen in november. Ik zie al veel mooie initiatieven vanuit de vereniging. Dat is ook D66: inventief zijn, het beste ervan maken met de middelen die we hebben. Daar heb ik veel vertrouwen in.”

Bouwsteen 1: een schone en eerlijke economie
Het ministerschap – “om zeven uur vanochtend zat ik al op de radio”, het lijsttrekkerschap en het leiderschap, zoals tijdens deze avondsessie op het landelijk bureau, zorgt voor lange dagen. Gelukkig is haar drukke reisschema door de strenge coronamaatregelen flink ingekort. Ze organiseert tegenwoordig digitale handelsmissies, onder meer met VNO-NCW-voorzitter Ingrid Thijssen. Onlangs ‘naar’ Zuidoost-Azië en ‘naar’ Parijs, waar honderd innovatieve bedrijven zich

konden oriënteren op hun kansen voor ‘de duurzaamste Olympische Spelen ooit’ in 2024. De digitale missie naar Afghanistan was niet voor de handel maar vanwege de Nederlandse bijdrage aan lokale partners die werken aan de Afghaanse stabiliteit, veiligheid en de rechtsstaat. “Natuurlijk is het jammer om mensen niet meer in *real life* tijdens deze handelsmissies te kunnen ontmoeten. Maar het brengt ook voordelen: we reizen nu niet met een hele groep mensen naar verre landen. We leggen contacten met de andere kant van de wereld, vanuit onze eigen huiskamer. Dat is anders, maar het is ook een enorme digitaliseringsslag. Het werk gaat immers door. We benutten de tijd en deze periode voor verdieping en ondersteuning; zowel politiek als humanitair en door middel van het leggen van

nieuwe verbindingen. Dit helpt ook ons bedrijfsleven. En groen is de kleur!”

Het zoomen, live in gesprek gaan met mensen op Instagram en de digitale missies en congressen horen bij haar werk in tijden van corona. Maar het is ook ironisch dat we juist in deze crisis nog meer afhankelijk lijken te worden van *Big Tech* en *Big Farma*. In december ging Google een half uur uit de lucht. Het was schokkend om te zien hoe dat ons allemaal kortstondig raakte. Geen toegang tot mailboxen, verwarmingsinstallaties, bewakingscamera’s; digitale vergaderingen die onderbroken werden. Sigrid Kaag: “De impact van deze bedrijven op ons leven is te groot. Ze maken de samenleving te afhankelijk van hun producten en dragen bij aan sociale ongelijkheid

en onveiligheid. Die ongebreidelde macht moet doorbroken worden. Ik zal actief, in Europees verband, met deze bedrijven aan de slag gaan om tot een socialer, eerlijker bedrijfsmodel te komen. Daar hoort ook belasting betalen bij. Het aanpakken van deze Amerikaanse en Chinese bedrijven gaat het beste op Europees niveau, niet in de laatste plaats door het ontwikkelen van Europese alternatieven.”

En daar liggen ook grote kansen voor Nederlandse bedrijven, waar Sigrid Kaag pal voor staat. “Het mkb is de motor van onze economie en ik zie dagelijks prachtige bedrijven die innovatieve en duurzame oplossingen presenteren. Deze bedrijven scheppen werkgelegenheid en dragen bij aan een schone en eerlijke economie. We gaan de klimaatcrisis zo stevig aanpakken dat wij er allemaal aan gaan verdienen. We kunnen echter niet blijven weglopen van scherpe keuzes die er ook gemaakt moeten worden – al gemaakt hadden moeten worden. De consequenties van onze ambitie moeten we onder ogen zien. Daar hoort bijvoorbeeld het sluiten van megastallen bij. Dat is pijnlijk, maar ik wil daar niet van weglopen en met de betrokken ondernemers zoeken naar radicale hervorming, ook in de landbouw. Ik strijd voor verduurzaming van ondernemerschap.”

Bouwsteen 2: Bescherming van de rechtsstaat
Aan iedere Nederlander die ongerust is over de ernstige devaluatie van onze democratie, stelde het Appèl, dat het Initiatiefcomité D’66 – met Hans van Mierlo voorop – op 15 september 1966

“Nationaal-populistische retoriek is gevaarlijk. Want het afbreken van onze rechtsstaat gaat sluipenderwijs. Ik zal onze rechtsstaat altijd verdedigen”

presenteerde. “Als student bewonderde ik Hans van Mierlo al”, zegt Sigrid Kaag. “Hij zag een andere politiek voor zich.”

Die devaluatie van de democratie zien we nu weer vlak bij huis gebeuren – in Polen en Hongarije bijvoorbeeld. De echo van hun leiders klinkt al door in Nederland. In het verkiezingsprogramma van de VVD bijvoorbeeld, wordt de sociale advocatuur beperkt. CDA-lijsttrekker Hoekstra gebruikt het woord cultuurrelativisme te pas en te onpas en PVV-leider Wilders noemt Viktor Orbán van Hongarije een grote held. Nationaal-populistische retoriek die de wetenschap, de media en uiteindelijk onze saamhorigheid ondermijnt, vindt Sigrid Kaag. “En dat is gevaarlijk. Want het afbreken van onze rechtsstaat gaat sluipenderwijs. Ik zal altijd een gezonde, robuuste rechtsstaat met rechte rug verdedigen.” Ze zal niet buigen, in Nederland, Europa of daarbuiten, voor nationaal-populisten.

Haar vastberadenheid komt niet alleen voort uit politieke overtuiging. Ze is getuige geweest van de burgeroorlogen in Syrië en Soedan. Ze heeft vluchtelingkampen bezocht en het vreselijk verdriet en onrecht gezien dat onschuldige burgers is aangedaan. Ze heeft dus voor hetere vuren gestaan. In wat sommigen schurkenstaten noemen, onderhandelde ze voor de veiligheid van de burgers. Ondanks de scherp tegengestelde belangen waren de gesprekken die ze voerde fatsoenlijk. “We lieten elkaar uitspreken en konden het opbrengen te luisteren. Daarin zit ook de kracht. Door te luisteren ontdek je de zorg, de angst of de zwakte. Ik bereidde me grondig voor en had belangstelling voor hun standpunten, hoe oneens ik het ook met ze was. Die belangstelling was wederzijds. En dat is wat ik mis in het huidige debat in Nederland. Er ontbreekt vaak het fatsoen, de wederzijdse belangstelling. Ik voelde afkeer en groot ongemak bij het aanhoren van het geruzie, geharrewar – en erger: de openlijke Jodenhaat en discriminatie – rondom het uiteenvallen van Forum voor Democratie.”

Ze was bij het aanvaarden van haar leiderschap duidelijk over samenwerking met partijen zoals FvD: “Wij werken principieel nooit met hen samen in een coalitie. Ook niet met radicale socialisten die uit de euro willen en onze banen op het spel zetten. Er zijn grenzen aan pragmatisme.” Dat wil niet zeggen dat ze niet luistert naar wat er

“Het sociale contract tussen burger en overheid is verbroken. Ik wil de ongelijkheid terugdringen en perspectief brengen”

gezegd wordt. Ze waardeert het compromis als erkenning van kracht in verscheidenheid, de kracht van onze rechtsstaat en democratie. “Ik blijf ook in gesprek en verbinding zoeken. Draagvlak creëren voor onze visie. Ik hoop alle Nederlanders te kunnen bereiken met een positieve boodschap waarin hoop en solidariteit centraal staan. Waarin niemand – ook de kiezer niet die de oren laat hangen naar de populistische – buiten de boot valt.”

Na haar jarenlange ervaring bij de Verenigde Naties – waar ze in 1994 begon – weet Sigrid Kaag beter dan ooit wat we in Nederland hebben en wat we te verliezen hebben. Ze vindt dat er een einde moet komen aan de verheerlijking van een Nederland uit het verleden. ‘Nederland weer van ons’ is een politieke kreet zonder toekomst, gebaseerd op angst. “Die angst is niet nodig, er is perspectief. We zijn misschien bezorgd, maar kijk naar wat we hebben, naar waarop we verder kunnen bouwen.” Ze zal dat optimisme altijd blijven uitdragen, ook in debatten met populistische tegenstanders. Want ze is trots op Nederland. Ze vertelt: “Ik was ontroerd door de auditie van Hanin, bij *The voice of Holland*. Drie jaar is ze pas in Nederland. Ze betoverde ons met de vertolking van *Let It Be* en met een prachtige toegift in het Arabisch. Hanin is gevlucht uit Syrië, woont nog maar drie jaar in Nederland en zegt: *Iedereen is aardig tegen ons*. Het ontroert me niet alleen, maar het maakt me ook trots. Trots op Hanin en trots op Nederland!”

Bouwsteen 3: Een hechter sociaal fundament

Sigrid Kaag ziet dat het vertrouwen in de overheid en de politiek laag is. Ze ziet ook behoudzuchtig leiderschap zonder lange termijnvisie en

dat geen harde keuzes heeft durven maken. “Het sociale contract tussen burger en overheid is verbroken. De balans tussen welvaart en welzijn is verstoord. De sociale mobiliteit stukt en de ongelijkheid neemt alleen maar toe. Terwijl er in een deel van de samenleving ongebreideld vermogen is opgebouwd, zien we het fundament van onze samenleving aangetast worden. Neem de jarenlange wachttijden voor de sociale huur, de verdubbeling van het aantal daklozen of het feit dat je bij een sollicitatie beter een strafblad dan een buitenlandse achternaam kunt hebben. En juist waar de klappen vallen, zie ik in deze crisis de bereidheid om nog meer offers te brengen. Ik zie veerkracht en karakter daar waar men eerder de moed zou kunnen verliezen. Ik zal voor deze mensen strijden: de ongelijkheid terugdringen en perspectief brengen. Dat betekent onder andere: fors investeren in onderwijs en het bouwen van een miljoen woningen.”

Sigrid Kaag laat zich niet leiden door huilende wolven. Peilingen zullen haar niet van de wijs brengen. Die worden te vaak gebruikt om moeilijke en impopulaire beslissingen – bijvoorbeeld over het klimaat of Europa – uit te stellen. Ze vindt dat zelf draagvlak creëren verantwoordelijk leiderschap is. Ze is ook realistisch, zeker nu in deze crisis. “Politiek is niet maakbaar, je moet omgaan met wat je wordt gegeven. Maar daar kun je toch je eigen richting aan geven. Maar je moet je oog op de bal houden en tegelijkertijd het doel niet uit het oog verliezen. Het is belangrijk om het grotere verhaal voor te houden. Het gaat om een visie, een richting waarmee je op reis gaat. Daar moeten we goed aan vasthouden en uitleg aan geven.”

Haar ervaring als internationaal onderhandelaar en haar onverstoordheid en evenwichtigheid zullen ervoor zorgen dat zij, haar team en de partijen met wie zij coalities smeedt – in Nederland, Europa of daarbuiten – deze drie bakens nooit uit het oog zullen verliezen. Dat ze grenzeloos verbinding zoekt voor een hechter sociaal fundament, een schone economie en een rechtsstaat voor alle mensen. Het perspectief van een groots, fatsoenlijk, tolerant en empathisch Nederland dat respect en gezag verdient in Europa en ver daarbuiten. ■

Voor meer informatie over de iconische foto met Hans van Mierlo uit 1971; zie pagina 46.

VPRO-docu

Sigrid Kaag: van Beiroet tot Binnenhof

Regisseur Shuchen Tan volgde Sigrid Kaag de afgelopen vijf jaar voor haar documentaire *Sigrid Kaag: van Beiroet tot Binnenhof*. Aan het begin van de film is Kaag VN-diplomaat in het buitenland en keert ze terug naar Nederland om minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelings-samenwerking in het kabinet-Rutte III te worden. Uiteindelijk transformeert ze tot politiek boegbeeld van D66. Hoe vergaat het haar in een veranderd Nederland waar niet alleen haar daden maar ook haar privéleven onder de loep worden genomen?

Terugkijken:
2doc.nl/
documentaires

VRIJ ZIJN IS KIEZEN VOOR JE TOEKOMST

Vrijheid. Het is voor mijn generatie nu misschien een vreemd woord om in de mond te nemen. We kennen het verhaal: al bijna een jaar zitten wij op onze kamertjes. Zonder contact, zonder vrienden, zonder onderwijs. Rapport na rapport toont aan dat de maatschappelijke gevolgen van de pandemie de jeugd harder raakt dan welke andere groep dan ook. In de bloei van het leven is ons alle autonomie ontnomen.

Een thema dat centraal zou moeten staan in de levens van jongeren. Jong zijn is immers vrij zijn. Jong zijn is zelf het initiatief nemen om te ontdekken wie je bent en wat de wereld jou kan bieden. Wanneer wij ons autonoom – ofwel vrij – voelen, voelen wij ons beter, zelfverzekerder en standvastiger. Hoe anders is dan de situatie waarin we nu zitten. Het is dan ook helemaal niet gek dat eenzaamheid en depressie nu overheersen bij de jeugd.

Vrij zijn we alleen wanneer we onze eigen keuzes kunnen maken. Wanneer we voor onze eigen toekomst kunnen kiezen. Maar die mogelijkheden om eigen toekomst te bepalen worden deze generatie steeds verder afgenomen. En vergis je niet, ik heb het nu niet alleen over de coronacrisis, maar ook ver daarbuiten. Systematisch racisme heerst nog altijd in Nederland. Onderwijskwaliteit loopt achteruit, maar onze studieschulden lopen op. En mocht de coronacrisis bezworen

worden, staat onze generatie een torenhoge staatsschuld te wachten. Om nog maar te zwijgen over de klimaatcrisis die daar achteraan komt.

Wij kunnen pas echt weer vrij zijn als we een zekere toekomst hebben. En ik geloof dat wij als partij daarin een gids voor onze jongeren kunnen zijn. Want wij zetten ons in voor onderwijs waarin de student niet meer afhankelijk is van het leenstelsel. Voor een land waar iedereen welkom is. Voor een wereld waar de volgende generatie nog een toekomst kan vinden, omdat het klimaat ook over vijftig jaar nog leefbaar moet zijn.

Vrij zijn is kiezen voor je toekomst. Dát is het ideaal waar de Jonge Democraten tot in maart campagne voor gaan voeren. Omdat het na het rampjaar 2020 tijd is om te kijken hoe wij onze toekomst terug kunnen pakken. Wij, D66 en de Jonge Democraten, moeten laten zien dat wij stappen zetten richting de toekomst van de volgende generaties. Zodat de jonge kiezers in Nederland in maart ook een stap richting hun toekomst zetten, door naar de stembus te gaan. ■

Léonie Janssen, landelijk voorzitter Jonge Democraten (JD). De JD zijn een onafhankelijke groep politieke jongeren die zich binnen en buiten D66 inzetten om kansen voor jongeren te realiseren en te garanderen:
jongedemocraten.nl

JM “Naar Frans model”

Het inbedden in het huidige bestel zou het best gemodelleerd kunnen worden naar het Franse semi-presi-
dentiële model. Hierbij heeft de premier een eigen mandaat
en wordt de coalitie samengesteld uit de formatie van de
partijen. Hiermee is er alsnog een afhankelijkheid van een
meerderheid uit het kabinet waarmee zowel het polder-
model als het dualisme worden versterkt. Zowel de premier
als de coalitie zijn dan een afspiegeling van de verkiezings-
uitslag. *Jesse Markus, 26, Hilversum*

HR “Dogma’s”

Misschien moeten we nog eens goed nadenken of onze
‘kroonjuwelen’ in de afgelopen 55 jaar niet tot dogma’s zijn
verworden. Gekozen burgemeester en gekozen premier... Moeten we
dat nog wel willen? Gaat de politiek al niet teveel over de poppetjes en
te weinig over de inhoud? Laten we dan meteen ook nadenken of we
het bindend referendum nog wel moeten willen, in een tijd waarin
veel mensen gedesinformeerd worden door trollen en fake news.
Huub van Rooij, 64 jaar, Den Bosch

GD “Voorselectie”

Risico: een gekozen volks-
menner die de gekste populaire
kreten uitkraamt. Voorselectie door
erkende politieke partij nodig. Hard
nodig: iemand die risico’s voor
beleid kan uitleggen... *Govert Dorrenboom (88), Rotterdam*

HH “Overzichtelijk beginnen”

Ons Appèl uit 1966 begint terecht met het
beschrijven van de ‘diepwortelende wederzijdse afhanke-
lijkheid’ tussen regering en volksvertegenwoordiging als
kernprobleem van coalitiepolitiek. Het anders aanwijzen van
de regering zou dat nog altijd bestaande probleem moeten
adresseren. Tegelijk moet dit het feitenvrije theater in de
politiek niet verder stimuleren, noch een patstelling creëren

door twee krachten tegenover elkaar zetten die zich beide
kunnen beroepen op een kiezersmandaat. Dat er na 54
jaar nog geen panklaar recept ligt voor een onafhankelijker
regering zegt veel over de complexiteit ervan. Laten we
daarom beginnen met overzichtelijke ingrepen: lijsttrekkers
worden uitgesloten van deelname aan de regering, en
bewindspersonen kunnen niet terugkeren als volksverte-
genwoordiger. Dit zou weleens een effectieve bijl aan de
bovengenoemde diepe wortels kunnen zijn. *Huub Halsema
(49), Delft*

DE GEKOZEN PREMIER, MAAR HOE?

Al sinds 1966 pleit D66 voor
een gekozen premier. Zo
krijgen kiezers een stem op
de macht en een stem op
de controle van de macht.
De Mr. Hans van Mierlo
Stichting werkt aan een
paper over de vraag hoe de
gekozen premier vorm moet
krijgen in het Nederlands
bestel. Wat vind jij?

→ d66.nl/de-burger-bij-het-bestuur

JJV “Approval voting”

In Nederland kunnen we
polarisatie tegengaan door onze
premier te kiezen door *approval
voting*: een simpele ja/nee-vraag
per kandidaat. Dit dwingt de
premier electoraal om niet alleen
de achterban, maar het hele volk
te dienen. Ook beschermen we zo
ons systeem met kleinere partijen.
Tenslotte voorkomen we op deze
manier verkiezingen met *run-offs*
tussen twee zeer controversiële
kandidaten of overwinningen
door mensen met een zeer klein
draagvlak. Zo zorgen we pas ècht
voor een premier met brede steun.
Joost Jacob Vecht (32), Amersfoort

JMF “Bijdetijdse alternatieven”

Het was een mooi idee – indertijd.
In plaats van ons sterk maken een
verloren slag alsnog binnen te halen, kunnen we ons beter
richten op verfrissender ideeën die de potentie hebben
meer recht te doen aan ons doel het politieke bedrijf verder
te democratiseren. Ik verwijs daarbij graag naar David
Van Reybrouck die met zijn *Tegen verkiezingen* kritische
kanttekeningen plaatst die niet worden ondervangen
middels de gekozen premier. Tegelijk presenteert hij
bijdetijdse alternatieven die zeer de moeite waard kunnen
blijken. *Jan Maarten Fernig (61), Zuilichem*

Wat vind jij? Het onderwerp en de deadline voor het volgende nummer ontvang je via onze nieuwsbrieven en
thema-updates. (In MijnD66.nl kun je deze abonnementen in- of uitschakelen). De redactie behoudt zich het recht voor
bijdragen in te korten.

In 20 essays zetten 28 auteurs de grote vragen van deze
tijd uiteen. En ze doen een voorzet voor wat een volgend
kabinet beslist moet doen om kansen en welvaart
rechtvaardiger te verdelen. Minister van Sociale Zaken
Wouter Koolmees schreef het voorwoord.

Vers van de pers

Naar een nieuw
kabinet van sociale
rechtvaardigheid

H

et beloven onstuimige jaren twintig te worden. De coronapandemie versterkt een trend die al jaren zichtbaar is: die van scherper wordende scheidslijnen in onze samenleving. Er tekent zich een hoogopgeleide bovenlaag af, met goed werk, huisvesting, inkomen en vermogen, en een lageropgeleide onderlaag, zonder deze middelen. Het bracht het Sociaal en Cultureel Planbureau er in 2014 al toe om te spreken van ‘gescheiden werelden’.

De pandemie is bovendien niet de laatste fundamentele verandering waartoe we ons moeten zien te verhouden. De klimaattransitie en de verdere digitalisering van de samenleving gaan diepgaande invloed hebben. Er is alle reden om aan te nemen dat deze situatie ook grote politieke gevolgen heeft. “Bijna 30 procent van de bevolking vertrouwt de politiek niet, stemt niet of twijfelt sterk”, schreef de Staatscommissie parlementair stelsel in 2018.

Sociale rechtvaardigheid

Dit dwingt tot overpeinzing. Wat vinden we een rechtvaardige verdeling van kansen en welvaart in deze onstuimige tijd? Het mag duidelijk zijn dat er meer aandacht is dan voorheen voor de vraag hoe vrijheid en gelijkheid zich tot elkaar verhouden. Denk bijvoorbeeld aan de Algemene politieke beschouwingen van september 2020, waar partij na partij afstand nam van ‘het neoliberalisme’. Maar wat is nu precies ‘sociale rechtvaardigheid’? Waar zien we nieuwe onrechtvaardigheden ontstaan in de verdeling van kansen en welvaart? En wat kan de staat doen om deze rechtvaardiger te maken?

Over die eerste vraag zijn bibliotheken volgeschreven. Voor nu geven we daarom slechts vier overwegingen mee. Ten eerste stellen we vast dat een rechtvaardige verdeling niet vanzelfsprekend een verdeling is waarin iedereen altijd evenveel van alles heeft. Of dat nou inkomen, baanzekerheid, vermogen of diploma’s betreft. Ten tweede zien we kansen en welvaart als

een middel, en niet als een doel. We maken ons druk om de verdeling van kansen en welvaart in zoverre zij leiden naar persoonlijke vrijheid en menselijke autonomie. Ten derde beseffen we dat het antwoord op de vraag wat sociale rechtvaardigheid vereist, vraagt om verschillende handelingen of beleid afhankelijk van de maatschappelijke omstandigheden. Beleid dat in een bepaalde periode rechtvaardige uitkomsten bevorderde, kan onrechtvaardigheid in de hand werken als de tijden veranderen. En ten vierde overwegen we dat voor sociale rechtvaardigheid ook de relaties tussen mensen onderling belangrijk zijn. Hoeveel verschillen accepteren we in de samenleving als we willen dat ieder als gelijke erkend wordt?

Geïnspireerd door het kabinet-Pierson

Over de volgende twee vragen – waar zien we nieuwe onrechtvaardigheden ontstaan en wat kan de staat daartegen ondernemen? – gaat dit boek. 28 auteurs hebben zich laten inspireren door het vorige kabinet der sociale rechtvaardigheid. Na decennia van schrijvende ongelijkheid door industrialisering en verstedelijking, trad in 1897 het ‘kabinet der sociale rechtvaardigheid’ van Nicolaas Pierson aan. Met een ‘programma van urgentie’ maakte het kabinet in vier jaar tijd goed wat jaren was blijven liggen. Hervorming na hervorming, wet na wet. Het bracht Nederland onder meer een woningwet, een leerplichtwet, een ongevallenwet en een gezondheidswet.

Dit boek is géén verkiezingsprogramma of regeerakkoord. Wat het wel is? Een verzameling visies van toonaangevende wetenschappers en auteurs die ervan overtuigd zijn dat een volgend kabinet zich hard moet maken om sociale rechtvaardigheid na te streven. En een openingszet voor een politiek debat dat het waard is om grondig te voeren, en waarin we nooit genoeg stemmen kunnen laten horen. ■

Tekst **Coen Brummer en Afke Groen**

Vers van de pers

Naar een nieuw kabinet van sociale rechtvaardigheid – Een programma van urgentie voor arbeid, technologie, wonen, onderwijs & democratie in een nieuwe tijd.

Redactie: Coen Brummer & Afke Groen
Boom uitgevers Amsterdam | 176 blz. | € 24,90

Bestellen

Bij elke digitale boekhandel of via:
webshop.d66.nl

NIJEUWE
PUBLICATIE

20 essays, 28 auteurs

Meer regie bij ruimtelijke inrichting en meer aandacht voor de problemen en mogelijkheden in verschillende steden, dorpen en regio’s zou op veel plekken in het land nieuw elan opleveren – **Floor Milikowski**

Schrijf minder voor hoe mensen zouden moeten wonen, en bied ruimte aan nieuwe spelers die duurzaam willen investeren in wonen, in lijn met grote opgaven als de energietransitie – **Marja Elsinga & Arend Jonkman**

Zorg voor eerlijke toegang tot verduurzaming, verdeel lusten en lasten eerlijk, bestrijd energiearmoede en laat burgers meebeslissen in de energietransitie – **Sanne Akerboom**

Een rechtvaardiger onderwijsbestel vraagt om het tegengaan van ongelijke leerkanalen, ongelijke selectie en ongelijke toegang tot onderwijs – **Louise Elffers**

Maak werk van digitale geletterdheid en digitale gecijferdheid, en ontwikkel nieuwe toepassingen van ai samen met burgers en wetenschappers – **Sennay Ghebream**

Een van de meest effectieve manieren waarop de gevolgen van technologische innovaties in goede banen kunnen worden geleid, is door middel van onderwijs – **Mark Levels**

Zorg voor ‘menswaardig werk voor iedereen’ en stel regels op voor het eerlijk meten, analyseren en beïnvloeden van werkenden – **Djurrie Das, Roos de Jong, Linda Kool & Melanie Peters**

We moeten een draai maken naar een arbeidsmarkt die niet gericht is op baanzekerheid, maar op werkzekerheid – **Sandra Phlippen**

Een rechtvaardige arbeidsmarkt vraagt om zelfbepaling: voer basisbanen en een persoonlijke leerrekening in – **Fabian Dekker**

Jongeren die 18 worden en in een jeugdzorg-instelling verblijven, mogen 10% van het bedrag dat hun zorg in het verleden gekost heeft, investeren in een toekomstplan – **Floor Kellerman & Albert Jan Kruiter**

Een rechtvaardig belastingbeleid begint bij een wederkerige relatie tussen de overheid en de Belastingdienst aan de ene kant en de belastingbetaler aan de andere kant – **Diederik Stadij**

Het is tijd dat technologiebedrijven stoppen met ‘overheid spelen’ en dat democratische regeringen Big Tech binnen de kaders van de rechtsstaat brengen – **Marietje Schaake**

Maak de digitalisering in de zorg verantwoord mogelijk, bijvoorbeeld met nieuwe richtlijnen voor het gebruik van technologie en een coschap digitalisering in de opleiding geneeskunde – **Annelien Bredenoord & Karin Jongsma**

Zorg ervoor dat iedere Nederlander de vruchten plukt van Europese samenwerking, en voer een open en feitelijk debat over hoe Nederland verder wil in Europa – **Catherine E. de Vries**

Het wordt tijd dat in het overheidsbeleid een afwachtende houding wordt ingeruild voor een actief migratiebeleid – **Monique Kremer**

Anticipeer op verontwaardigde massa’s en graaf (nieuwe) kanalen voor massadeliberatie in de platformdemocratie – **Jasper Zuure**

Een feministisch kabinet luidt een nieuwe fase voor genderbeleid in, om te beginnen met een gelijkwaardige samenstelling van het kabinet zelf – **Afke Groen, Tessa Holzman & Laura de Vries**

Hervorming van de landbouw en veehouderij begint met de simpele vaststelling dat dieren niet langer een middel, maar een zelfstandig doel zijn – **Mark van Ostaijen**

Spreek een ambitieuze investeringsnorm af van 5% van het bruto binnenlands product (bbp) en toets de investeringen aan de brede welvaart – **Joost Sneller**

Wat als het nu eens geen wet of budget is? De rechtsstaat en een inclusieve democratie zijn de basis voor vragen over beleid en uitvoering – **Alex Brenninkmeijer**

Coen Brummer en **Afke Groen** zijn respectievelijk directeur en wetenschappelijk medewerker van de Mr. Hans van Mierlo Stichting, het wetenschappelijk bureau van D66.

Met dank aan:
Sjoerd Kok

vanmierlostichting.d66.nl

UITGELICHT

Naar een stelsel zonder toeslagen

“Het kan wel! Het toeslagenstelsel afschaffen en vervangen met een redelijk alternatief”, schrijft D66-Kamerlid Steven van Weyenberg in zijn Initiatiefnota *Naar een stelsel zonder toeslagen*. Na de kinderopvangtoeslagaffaire en het aftreden van het kabinet is het tijd voor een eerlijker en makkelijker systeem. Dit zijn de zes voorstellen die deze baanbrekende hervorming mogelijk maken.

Het toeslagenstelsel – het vooraf uitkeren en achteraf controleren van toeslagen door de Belastingdienst – werd in 2006 ingevoerd. Maar het complexe stelsel, bedoeld om mensen met een lager inkomen te helpen, is een gedrocht gebleken. “Het is een administratief monster, voor zowel burgers als de overheid. Dat zagen we het duidelijkst met de toeslagenaffaire bij de kinderopvang. Veel mensen zijn daardoor in een enorme ellende terecht gekomen”, zegt Van Weyenberg. De angst voor terugvordering – terecht of niet – zorgt voor veel stress, en de toeslagen zijn zo ingewikkeld dat een groot deel van de mensen die er wel recht op heeft, de toeslag niet aanvraagt. Daarnaast pakt de afbouw van de toeslagen erg slecht uit voor mensen die de stap van uitkering naar werk zetten of die meer uren gaan werken. Inmiddels wil iedereen er vanaf, maar de vraag is hoe. Deze zes voorstellen zijn het antwoord van D66.

1. Iedereen krijgt een verzilverbare heffingskorting onafhankelijk van inkomen

We schaffen alle inkomensafhankelijke toeslagen af en vervangen die door een belastingkorting. Wie zo’n laag inkomen heeft dat hij geen belasting betaalt, krijgt dit bedrag maandelijks uitgekeerd. Zonder formulieren, zonder voorschotten, en dus zonder terugbetalingen en schulden. De verzilverbare heffingskorting voor de huishoudens zonder inkomen heeft dus de vorm van een ‘negatieve belasting’. Per jaar gaat het om 2.600 euro voor paren, 3.600 euro voor alleenstaanden, 7.000 euro voor alleenstaande ouders en om 2.300 euro per kind.

2. Kinderopvang wordt gratis

De kinderopvang wordt een gratis voorziening. Elk kind tot 4 jaar kan vier dagen per week gratis naar de kinderopvang en alle kinderen tussen de 4 en 12 jaar kunnen elke weekdag tussen 8.00 en 18.00 uur terecht bij de buitenschoolse opvang als ouders daar gebruik van willen maken. Op die manier krijgen ouders zonder rompslomp te keuze om meer te gaan werken of hun werktijden anders in te richten.

3. Afschaffen hypotheek-renteaf trek en huurtoeslag

De subsidie voor koopwoningen (de hypotheekrenteaftrek) en voor de sociale huursector (huurtoeslag) worden beiden volledig afgebouwd. Hoewel deze subsidies bedoeld zijn om betaalbaar wonen mogelijk te maken, werkt dit in de praktijk anders uit. Deze subsidies verstoren de woningmarkt. Het afbouwen van de hypotheekrenteaftrek is, naast het bouwen van nieuwe woningen, een van de beste maatregelen om tekorten op de woningmarkt te verminderen.

4. Halveren zorgpremie

De zorgpremies (nominale zorgpremies) worden gehalveerd. Dat maakt het voor huishoudens makkelijker om de zorgpremie te betalen en vermindert de afhankelijkheid en de noodzaak tot het hebben van een zorgtoeslag. Zorgverzekeraars worden gecompenseerd, zonder dat de inrichting van het zorgstelsel zelf op de schop gaat.

5. Hoger minimumloon en hogere uitkeringen

Het minimumloon wordt met 10 procent verhoogd, de uitkeringen met 5 procent. Mensen kunnen dan zelf gemakkelijker zonder (aanvullende) hulp hun vaste lasten betalen. Ook wordt het aantrekkelijker om vanuit een uitkering te gaan werken.

6. Minder belasting op werk en meer op vervuiling, bedrijven en vermogen

De lasten op inkomen en werk worden verlaagd. Daarmee dalen de inkomsten voor de overheid flink. D66 schuift geen rekening door naar volgende generaties, maar zet in op een verschuiving van het belasten van werk naar het aanpakken van belastingconstructies en het belasten van vervuiling en vermogen. Tegelijkertijd geeft de vormgeving van dit voorstel om de toeslagen af te schaffen andere partijen de ruimte om zelf keuzes te maken voor de dekking van dit tekort.

→ **Verder lezen:** lees de hele initiatiefnota *Naar een stelsel zonder toeslagen* én de doorberekening van het Centraal Plan Bureau hier: d66.nl/einde-toeslagen

LEDEN AAN HET WOORD

Falend toeslagenstelsel

tekst **Frans Dijkstra**

D66 komt met een omvangrijk voorstel om het falende toeslagenstelsel af te schaffen. Op pagina 24-25 lees je wat deze plannen precies inhouden.

Vijftien jaar na de introductie heeft iedereen er genoeg van: het stelsel van toeslagen blijkt een monster te zijn dat burgers en ambtenaren verzwelgt. Jaarlijks ontvangen ruim 6 miljoen huishoudens één of meer toeslagen. Die miljarden worden eerst via de belastingen opgehaald, en dan – met ingewikkelde regels en voorwaarden – uitgekeerd. Maar de administratie is te ingewikkeld voor de meeste mensen en ambtenaren op zoek naar fraude gaan over de schreef, zo leert de recente kinderopvangtoeslagaffaire. Met gigantische schulden tot gevolg. De betreffende ouders is *ongekend onrecht* aangedaan, zo concludeerde de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag in haar eindverslag. Op 15 januari trad het gehele kabinet-Rutte III af vanwege de toeslagenaffaire.

Eind 2019 stemde de Tweede Kamer het toeslagenlabyrint al unaniem weg na een motie van D66-Kamerlid Steven van Weyenberg en CU-collega Eppo Bruins. Een nieuwe ministerploeg zal dus iets nieuws moeten bedenken. Maar wat is de beste oplossing? Blijven we streven naar sociale rechtvaardigheid voor iedereen tot achter de komma? Of durven we een globalere regeling aan? D66 wil hard ingrijpen: alle toeslagen afschaffen en vervangen door een korting op de belasting. Hoe dat werkt? Lees meer op pagina 24-25 of kijk op: d66.nl/einde-toeslagen

Democraat vroeg drie professioneel betrokken D66'ers naar hun kijk op de zaak.

Tonko van Leeuwen
Teamleider bij de Belastingdienst.

“Er moet ruimte voor maatwerk zijn”

“Er valt veel voor te zeggen om het stelsel radicaal op de schop te nemen. Het belangrijkste – ook in een nieuw stelsel – is om het individu niet uit het oog verliezen. Er moet ruimte voor maatwerk zijn. Het is onmogelijk om voor elk specifiek geval een toegespitste regel te hebben. Daarom moet de uitvoerende ambtenaar de ruimte en het vertrouwen krijgen om recht te doen aan individuele situaties. Dat is een hele verantwoordelijkheid, maar je mag van een ambtenaar verwachten dat hij of zij daar zorgvuldig mee omgaat. Als de burger iets verkeerd doet of nalaat, dan moet de reactie en het gevolg proportioneel zijn. Ik denk dat iedereen het er mee eens is dat in het verleden de vorderingen en de sancties in geen verhouding stonden tot wat de burger was vergeten of verkeerd had gedaan. Ook bij een nieuw toeslagenstelsel vind ik het als D66'er een kernvraag wat voor soort overheid en samenleving we willen en wat je daarin van het individu mag verwachten. Dat is een fundamentele discussie die je eerst met elkaar moet voeren. Pas nadat we daar een gedeeld beeld van hebben, zou ik de discussie willen belasten met afwegingen rondom hoe zo'n stelsel bekostigd en uitgevoerd moet worden.”

Azar Moshaver
Coördinator schuldhulpverlening in Amsterdam-West.

“Privacywetgeving belemmert oplossingen”

“Mensen lopen enorme schulden op bij de Belastingdienst als er iets mis is met hun toeslagen. Ik ken mensen die tienduizenden euro's moeten terugbetalen omdat ze zogenaamd fraude hebben gepleegd, terwijl ze zich van geen kwaad bewust waren. Het probleem is dat mensen niet handig zijn met deze vermoeiende bureaucratie. Of het gaat om mensen die van slag zijn door baanverlies of echtscheiding. Maar de overheid heeft daar geen oog voor. Als de Belastingdienst niet goed functioneert, dan functioneert de overheid niet. We moeten toeslagen koppelen aan de woningbouwcorporaties, zorgverzekeraars en kinderopvangorganisaties. Op die manier voorkom je dat iemand die jaren geleden ontruimd is nog steeds huurtoeslag ontvangt. Instanties moeten het nieuwe contract, de wijziging en de ontbinding van het contract doorgeven. En de Belastingdienst moet die wijzigingen meteen invoeren en niet achteraf om vervolgens teveel betaalde toeslagen terug te vorderen. Maar helaas doet niemand hier iets aan, want de gegevensbestanden mogen vanwege privacywetgeving niet worden gekoppeld. Dat soort belemmeringen kunnen we met een simpel toestemmingsformulier oplossen!”

Emiel Althuis
Financieel specialist, initiatiefnemer D66-werkgroep Deel de Welvaart.

“Basisinkomen is het ei van Columbus”

“Voor mij is het basisinkomen het ei van Columbus. D66 heeft het nu in de vorm van negatieve inkomstenbelasting ter hoogte van het bestaansminimum opgenomen in het verkiezingsprogramma. Wij zijn de eerste partij in de Tweede Kamer die heeft gekozen voor een basisinkomen. Dat scoort in de campagne. Met het basisinkomen hadden we al die ellende met toeslagen niet gehad. En evenmin de bijstand, waarnaast je niet ongestraft mag werken of hulp krijgen. De studiefinanciering is geregeld en nooit meer gedoe over de AOW-leeftijd. Een basisinkomen kost ongeveer 170 miljard euro. Dat lijkt onbetaalbaar, maar je bespaart zo'n 150 miljard door alle toeslagen, kortingen en uitvoeringskosten te schrappen. De resterende 20 miljard kun je halen uit hogere belastingen voor hogere inkomens en bedrijven, want die hebben er ook baat bij. Tot twee keer modaal gaat in principe iedereen er netto op vooruit. Uit onderzoek blijkt dat mensen gemiddeld niet minder gaan werken. Sommige beroepen zullen minder in trek zijn, waardoor de lonen daar stijgen; ook prima. De huurtoeslag blijft voorlopig en mensen met een beperking krijgen natuurlijk een extra uitkering. Voor de rest geen bureaucratische rompslomp meer, geen fraude, wel meer vrijheid om je leven in te richten zoals je wilt.” ■

“Als er iets gebeurt in een lidstaat, hebben we een week later al een hoorzitting met regeringsleiders, deskundigen, getuigen”

foto © European Union 2019 - Source: EP / Christian CREUTZ

Europarlementariër Sophie in 't Veld is optimistisch begonnen aan het nieuwe jaar: de Europese Unie gaat respect voor de rechtsstaat koppelen aan al haar uitgaven in de lidstaten.

tekst **Frans Dijkstra**

Een groene of een rode stip

INTERVIEW

Vanaf 1 januari worden EU-subsidies gekoppeld aan respect voor de rechtsstaat. Het geld kan worden stopgezet of teruggehaald indien lidstaten zich niet houden aan een aantal principes van de democratische rechtsstaat, zoals onafhankelijke rechtsspraak. En alle lidstaten, niet alleen Hongarije en Polen, zullen zich moeten verantwoorden.

Een zichtbare waardenunie

Daar heeft D66-Europarlementariër Sophie in 't Veld hard campagne voor gevoerd. “Zes jaar geleden ben ik daarover begonnen met het voorstel van een scorebord waarop elke lidstaat een groene of een rode stip krijgt voor de stand van de rechtsstaat. Dat lijkt een lange aanloop, maar in de Europese Unie is een paar jaar maar een lichtflits. Het thema is nu helemaal *hot*. Het wordt duidelijk zichtbaar dat de EU een unie van waarden is.”

Het Europees Parlement heeft In 't Veld beloond met het voorzitterschap van een nieuwe monitoring-groep waarin parlementsleden snel alarm kunnen slaan als het misgaat in een lidstaat. Dat begon met moorden op onderzoeks-journalisten op Malta en in Slowakije. In 't Veld:

“Daar zijn ongelooflijke beerputten blootgelegd die de regeringen in problemen hebben gebracht. Ons onderzoek viel slecht bij de Europese sociaal-democraten, waartoe de regeringspartijen op Malta en in Slowakije behoren. Dus hebben we ons mandaat verbreed tot álle lidstaten. Dat is organisch gegroeid en dat blijkt een goede formule te zijn. Als er iets gebeurt in een lidstaat, hebben we een week later al een hoorzitting met regeringsleiders, deskundigen, getuigen. We doen alles in het Engels, dus dat werkt lekker snel.”

Van binnenuit opgevreten

Ze voert haar strijd ook op sociale media. Zoals met de premier van Slovenië die ontkende dat hij Trump had gefeliciteerd met zijn herverkiezing. Maar In 't Veld dook een tweet van 5 november op waarin hij dat letterlijk wel deed. De premier had zichzelf voor schut gezet. “Mijn tweet werd 600.000 keer bekeken, dat zal gevolgen hebben voor de man”, zegt In 't Veld. “Hij is niet zomaar een Trump-gekkie die je weg kunt lachen; als regeringsleider is hij medewetgever in de Europese Unie. Hij en zijn collega's in Polen en Hongarije zijn extreem ver gegaan, maar ze hebben niet het eeuwige politieke leven. Er zijn

“Er zijn mensen die zeggen: *gooi die landen er toch uit*. Maar landen hebben geen meningen, mensen hebben meningen. Je moet die mensen niet in de steek laten”

mensen die zeggen: *gooi die landen er toch uit*. Maar landen hebben geen meningen, mensen hebben meningen. Je moet de mensen niet in de steek laten, zeker niet de mensen die aan onze kant staan.”

Ze maakt zich ook zorgen over rechts-populistische ontwikkelingen in Griekenland en Bulgarije. “Die regeringen horen bij de christen-democratische Europese Volkspartij (EVP), net als de Hongaarse en Sloveense premiers. Ik zie sterke parallellen met de Amerikaanse Republikeinen: een grote conservatieve middenpartij die van binnenuit opgevreten wordt en niet in staat is extreemrechts eruit te gooien. Toch hebben we een fatsoenlijke EVP nodig in Europa.”

Corona & Brexit

Haar monitoring-groep heeft zes maanden lang ook de maatregelen tegen het coronavirus in de lidstaten in kaart gebracht om te toetsen aan de rechtsstaat en de grondwetten. “Mag je de vrijheid wel beperken, het recht op onderwijs, en het functioneren van de parlementen? We maken nu wekelijks een overzicht, dat inmiddels is uitgedijd tot 175 pagina’s. Daarmee gaan we aan de slag.” Aan het Brexit-drama ziet In 't Veld nog geen einde komen. “Het prijskaartje zal pas de komende jaren duidelijk worden”, verwacht ze. “Zowel de Britten als de EU zullen moeten betalen. Alle aandacht was gericht op handel,

visserij en economie. Maar er is nog heel veel onduidelijk over de gevolgen voor politie en andere uitwisseling van gegevens, die de Britten blijven ontvangen. Nu vormen ze een doorgeefluik naar de Verenigde Staten. Hoe kunnen we dat aanvechten?”

Met ruim een kwart eeuw aan ervaring als medewerker en lid van het Europees Parlement hoort Sophie in 't Veld tot de oudgedienden die zich zes jaar lang kunnen vastbijten in een thema. Maar om zich heen ziet ze de collectieve ervaring verschrompelen. “Het nieuw gekozen Europese Parlement bracht 63 procent nieuwelingen. Dat brengt nieuwe energie en dynamiek, maar het tast ook het institutioneel geheugen aan. Bovendien kost het een paar jaar voordat je hier goed de weg weet. Daar komt het virus nog bij: geen praatje meer in de wandelgangen, geen toevallige ontmoeting meer met een politieke tegenstander. Alles moet via een scherm verlopen. Dat doet het parlement geen goed.” ■

Sophie in 't Veld
13.09.1963

1994-1996
Medewerker D66-delegatie Europees Parlement

1996-2004
Fractiesecretaris Europese Liberalen en Democraten (ELDR, later ALDE, nu: Renew Europe)

2004-heden
Europarlementariër voor D66. In 2004, 2009, 2014 en 2019 gekozen D66-lijsttrekker voor de Europese Verkiezingen.

Renew Europe
Samen met Samira Rafaela vormt Sophie in 't Veld de D66-delegatie in het Europees Parlement. Sinds 2019 is D66 lid van Renew Europe. Deze liberale fractie is de opvolger van de ALDE-fractie, uitgebreid met een aantal nieuwe politieke partijen. Renew Europe is de derde grootste groep in het Europees Parlement.

De redactie appt met een democraat in het buitenland.
Deze editie: Klaas Abma in de Verenigde Staten.
Abma werkt vanuit New Jersey aan de supply chain development van het Janssen-vaccin dat in Leiden wordt gemaakt. Daarnaast is hij penningmeester voor D66 USA.

tekst **Caïne Roland**

Caïne: Ha Klaas! Joe Biden heeft de presidents-verkiezingen gewonnen. Ook in New Jersey was hij favoriet. Hoe was de sfeer tijdens de verkiezingsuitslag?

Klaas: In NYC en in Jersey City, waar ik sinds 2011 woon, waren veel mensen op straat aan het klappen en met pannen aan het slaan. Elke postauto werd met gejuich begroet. Natuurlijk waren er ook demonstraties van Trump-supporters, maar ik heb hier niets over opstootjes gehoord en de sfeer was erg goed.

Caïne: Hebben jullie zijn overwinning kunnen vieren, ondanks de coronamaatregelen?

Klaas: Zeker! Door te bellen met vrienden en *memes* door te sturen, en met mijn vrouw met een goed glas wijn en een biertje. En nog een biertje.

Caïne: Klinkt top! Even over zijn plannen. Biden heeft aangegeven dat hij het klimaat belangrijk vindt, wat kunnen we van hem verwachten?

Klaas: Hij gaat zich meteen weer aansluiten bij het Paris Climate Agreement en andere landen uitdagen om meer en sneller verandering door te voeren. Hij wil een *clean energy revolution* ontketenen om van Amerika in 2050 een 100 procent *clean energy economy* te maken. Dit door middel van recordinvesteringen van 2 biljoen (*twaalf nullen, red.*) dollar in onder andere infrastructuur, industrie, innovatie, transport en energie.

Caïne: Wauw. Denk je dat hij dat ook waar kan maken?

Klaas: Amerika kan weer globaal gaan samenwerken en door *executive orders* nationale regelgeving beïnvloeden. Maar zonder meerderheid in de senaat zullen de nodige investeringen uitblijven.

Caïne: Hoe belangrijk is de houding van Amerika ten opzichte van het klimaat voor de rest van de wereld?

Klaas: Volgens Amerika zélf heeft globale actie Amerikaans leiderschap nodig. Echter, in de afgelopen vier jaar zijn andere landen, zoals China, gewoon doorgegaan met het doorvoeren van veranderingen. Maar als een van de grootste economieën en uitstotende landen ter wereld is het natuurlijk van groot belang dat Amerika zelf ook veranderingen gaat doorvoeren.”

Caïne: Hoe kijken de mensen in jouw omgeving naar het klimaat?

Klaas: Helaas is *climate change* ook politiek geworden, en dat merk je zodra je de NYC-bubbel verlaat. Mensen in onze omgeving zijn erg bezorgd, maar ze recyclen niet, rijden in grote auto's, eten elke dag vlees en vliegen elke vakantie. Gelukkig zien we ook goede lokale veranderingen doorgevoerd worden, zoals het verbannen van plastic zakjes, nieuwe fietspaden en laadpalen en een groot aanbod van biologisch eten.

Update: Deze app-conversatie vond plaats voor de bestorming van het Capitool op 6 januari. Die dag werd ook bekend dat de twee vacante Senaatszetels in de staat Georgia naar Democraten zijn gegaan. Dit betekent dat de partij van Joe Biden de meerderheid heeft in zowel de Senaat als in het Huis van Afgevaardigden.

Groene stad van de toekomst

D66 wil dat mensen hun burgemeester direct kunnen kiezen. Want deze bestuurder is niet alleen verantwoordelijk voor openbare orde en veiligheid, maar geeft zijn of haar gemeente smoel en kleur. Deze aflevering: Franc Weerwind.

tekst **Caïne Roland**

Almere kreeg haar eerste inwoners pas in 1976 en nu is het de achtste stad van Nederland. Die groei gaat niet zonder uitdagingen, zegt burgemeester Franc Weerwind. “De stad blijft groeien en veranderen. We bouwen een eigen identiteit op en moeten die ook behouden.” Weerwind heeft al vaker de ambtsketen om mogen hangen. Toch is het burgemeesterschap van Almere speciaal. “Het is een grote stad met grootstedelijke problematiek. Prachtig om te zien wat er op ons af komt en wat we daarmee kunnen. Mensen hier zien mogelijkheden en hebben lef.” Hij gaat daarom graag voor een tweede termijn als burgervader, zo heeft hij al bekend gemaakt.

IJmeerverbinding

Een van Weerwinds belangrijkste actiepunten voor Almere is werkgelegenheid. “Er moet een gezondere balans komen tussen wonen en werken, anders zijn we als stad incompleet. Nu gaat zestig procent van de mensen de stad uit voor hun baan.” Meer werkgelegenheid wordt een nóg belangrijker punt wanneer Almere verder groeit. “Het is de bedoeling dat we binnen

tien jaar van 214.000 naar 350.000 inwoners gaan. Onze ligging is ideaal om de drukte in de Randstad te ontlasten. Daar staat tegenover dat de infrastructuur en het openbaar vervoer aangepakt worden. Denk bijvoorbeeld aan de IJmeerverbinding tussen Amsterdam en Almere. Ik heb daar veel met Rob Jetten over gesproken en nu is dit een deal met Den Haag.”

Tegelijkertijd moet Almere ook groen en aantrekkelijk blijven. “We zijn de groenste 100.000+ stad in Nederland. Mensen moeten kunnen recreëren en ontspannen in de natuur en goed gebruik kunnen maken van de fiets.” Voor deze fijne en groene omgeving hebben Weerwind en zijn voorgangers hard geknokt. “Vroeger was de kreet *In Almere wil je nog niet dood gevonden worden*; nu is het een plek waar je kansen hebt. Jonge architecten maken hier bijzondere, prijswinnende bouw. In het gebied Oosterwold mogen mensen zelf hun woningen en omgeving inrichten. Dat pionieren gaat met vallen en opstaan maar er is hier echt ruimte voor mensen om zich te ontplooiën. Almere is een ongelooflijk mooie en ‘onbekende’ plek. Ze zoekt, bruist, groeit en is volwassen aan het worden.”

Floriade Expo 2022

Vanaf 14 april 2022 is Almere een half jaar lang het podium van de Floriade Expo, die elke tien jaar in een Nederlandse gemeente wordt gehouden. Weerwinds enthousiasme over de

foto Jeroen Mooijman

Franc Weerwind
22.09.1964

2000-2001
Adjunct-
gemeentesecretaris
Leiderdorp

2001-2004
Gemeentesecretaris
Wormerland

2004-2009
Burgemeester
Niedorp

2009-2015
Burgemeester
Velsen

2015-heden
Burgemeester
Almere en voorzitter
Veiligheidsregio
Flevoland

wereldtuinbouwtentoonstelling in zijn stad duidt niet op het hebben van groene vingers. Of op de wens van een tuintje achter het gemeentehuis. Nee, Weerwinds plannen zijn groot: “Het moet een ándere Floriade worden: de groene stad van de toekomst. We bouwen een woonwijk die de problemen laat zien waar de wereld mee te maken heeft. Thema’s als energie, schone lucht, voedsel, water en stedelijke tuinbouw komen langs. We willen onze creatieve en innovatieve ideeën laten zien aan de wereld. Als de tentoonstelling afgelopen is, blijft deze woonwijk staan en wordt deze uitgebouwd. Natuurlijk wil ik dit meemaken als burgemeester!”

Naast zijn burgemeesterschap van Almere is Weerwind ook voorzitter van Veiligheidsregio Flevoland. Deze stond het afgelopen jaar, net zoals de rest van Nederland, in het teken van de coronacrisis. “Ik heb veel mensen gezien die ziek zijn. We zijn eerder gelukkig niet in aanraking gekomen met SARS of Ebola, maar ik verwacht dat er in de toekomst meer infectieziekten komen. We moeten daarom beter nadenken over gezondheid en natuur.” Over het burgemeesterschap zelf heeft Weerwind ook een duidelijke visie. Hij gelooft in een gekozen burgemeester, waar D66 zich al sinds haar oprichting

hard voor maakt. Toch zijn we er dan nog niet, zegt Weerwind. “De samenleving moet zo veel mogelijk invloed krijgen op het lokale bestuur. Met alleen een gekozen burgemeester heb je een ridder zonder paard. Om écht wat te kunnen doen, moet er meer verantwoordelijkheid naar hem of haar toe. Er is uitvoerende kracht nodig, die is nu zeer beperkt. Je kiest iemand op basis van wat hij of zij wil bereiken en hebt vervolgens verwachtingen van die persoon. Die moet hij of zij wel kunnen realiseren. Anders heb je een papieren leeuw en niet meer dan dat.”

Glazen plafond

Weerwind was tevens lid van de verkiezings-programmacommissie (VPC), die het programma schreef voor de aanstaande Tweede Kamerverkiezingen: *Een nieuw begin - Laat iedereen vrij, maar niemand vallen*. “Als D66’er geloof ik in de krachten van iedereen, maar zie ik ook de ongelijke kansen die mensen hebben. Ik heb racisme aan den lijve meegemaakt. Het glazen plafond is er nog steeds. Voor bijvoorbeeld vrouwen, transgenders en gekleurde mensen. Dat past niet. Alle talent is nodig in ons land. Er liggen nog veel uitdagingen in het verschiet. Het zijn grote en moeilijke vraagstukken, maar het is ook een mooie tijd waarin we goede beslissingen voor de toekomst maken.” ■

Heeft u ambitie voor het burgemeestersambt of bent u fractievoorzitter van een gemeente waar binnenkort een burgemeestersvacature ontstaat? De D66 Burgemeesterscommissie denkt graag mee. U kunt een mail sturen naar burgemeesterscommissie@d66.nl

Bitterzoete overstap

Je hoeft niet in de politiek te zitten om je D66-idealen in te zetten voor een betere wereld. In deze aflevering portretteren we Jieskje Hollander, die vijf jaar geleden besloot “een frisse neus buiten de partij” te halen. Inmiddels is ze Regiodirecteur Oost bij vervoersmaatschappij Arriva.

tekst **Marcella Heijboer**

Geboren en getogen in Franeker nam Jieskje Hollander in haar jeugd graag het boemeltreintje naar Leeuwarden. De spoorlijn – destijds in overheidshanden – ontsloot voor haar een grotere wereld, maar was verre van lucratief. Vervoersmaatschappij Arriva Nederland slaagde erin de lijn weer succesvol te maken. Na een aantal Haagse jaren bij de Mr. Hans van Mierlo Stichting, het wetenschappelijk bureau van D66, keerde Hollander in 2016 terug naar Friesland om in dienst te treden bij deze vervoerder.

Dat was niet per se een logische stap in haar carrière. In 2014 nam ze deel aan Driebergen, het toptalentenprogramma van D66. Van assessor Eddy Schuyer, voormalig D66-politicus, kreeg ze het advies om ‘een frisse neus’ buiten de partij te halen. Hollander: “Ik zat op een tweesprong en vond die goede raad ingewikkeld.

Ik werkte al een aantal jaren als wetenschappelijk medewerker bij de Van Mierlo Stichting, schreef mee aan allerlei publicaties en verkiezingsprogramma’s; het bedrijfsleven was een domein dat ik niet kende. Eddy zei: ‘Politiek past bij je, maar als je op jonge leeftijd zo afhankelijk van de partij bent, ben je kwetsbaar. Denk erover na om te wortelen op een plek buiten de politiek, in het bredere maatschappelijk domein.”

Perfecte leerschool

Die kans kwam in het voorjaar van 2016, toen een HR-adviseur bij Arriva Nederland het cv van Hollander onder de aandacht van de CEO Nederland (tevens directeur Noord-Europa) bracht. Hij was op zoek naar een bestuursadviseur en zag in de wetenschappelijke achtergrond – Hollander studeerde Politieke Geschiedenis en schreef haar proefschrift over Nederland in de Europese Unie – en

“Ik leerde een totaal andere werkelijkheid kennen. In de kantine voel je wat besluiten voor het treinpersoneel betekenen”

politieke ervaring van deze kandidaat een goede match. En zo verruilde ze met echtgenoot Piter, zoon Douwe (7) en dochter Lies (5) Den Haag voor Heerenveen. “Een bitterzoete overstap, vijf jaar geleden alweer.” De rol die ze bij Arriva ging vervullen was een ‘brugfunctie’. “Tot dan toe werkte ik vooral aan de abstracte kant van vraagstukken, nu kon ik inbrengen wat ik geleerd had en ervaren hoe het er bij een bedrijf dat middenin de maatschappij staat aan toe gaat. Ik heb meegekeken bij grote implementaties, cao-onderhandelingen, het lobbyen door bedrijven; een perfecte leerschool.”

In de ruim anderhalf jaar als bestuursadviseur groeide bij Hollander de wens om van de bestuurstafel over te stappen naar de operatie. Ze werd Concessiemanager Noordelijke Treindiensten, een rol waarin ze leiding gaf aan 200 medewerkers en verantwoordelijk werd voor een treincontract met een jaaromzet van 80 miljoen euro. “Ik leerde een totaal andere werkelijkheid kennen. Binnen een politieke partij praat men over grote problemen en grote oplossingen. In deze functie ging het over de details van de uitvoering. In de kantine van

het treinpersoneel voel je wat genomen besluiten voor de medewerkers betekenen.”

Op de werkvloer werd de nieuwe manager niet meteen met open armen ontvangen. Ze denkt er geamuseerd aan terug: “Machinisten dachten: *daar heb je weer zo’n nieuwe manager, die natuurlijk in no time weg is*. Ik liep met hen mee in de praktijk om me te verdiepen in de techniek van een trein en in hun werkomstandigheden. Namen ze me mee naar het lastigste stukje rangeerterrein, waar je alleen via een heel hoge opstap in de treincabine kunt klauteren; dat hadden ze natuurlijk met elkaar afgesproken. Dan voelde ik mijn knieën en spieren bij thuiskomst! Het was een goede *reality check*, want medewerkers doen dit werk vaak al tientallen jaren op deze manier.”

Ontwrichtende ervaring

In de zomer van 2019 werd Hollander ziek. Ze kreeg gehoorklachten die dusdanig ernstig waren dat ze maandenlang nauwelijks kon werken. Daardoor moest ze ook haar kersverse functie als Politiek Secretaris in het Landelijk Bestuur van D66 neerleggen. “Het was een indringende, ontwrichtende ervaring; een levensles ook. De crux was om rust te vinden in het feit dát ik het had. Om te ervaren hoe het leven eruit ziet als ik níet 60 uur per week werk. En om ontspanning met het gezin te herwaarderen. Inmiddels ben ik flink opgeknapt en gewend geraakt aan een aantal overgebleven klachten. Ik neem vaker korte pauzes omdat mijn luisterinspanning anders is dan voorheen. De coronacrisis heeft

me ook rust en focus gegeven. Veel overbodige ballast is weg.”

De start in haar huidige functie als Regiodirecteur Oost (Drenthe, Overijssel, Gelderland) bij Arriva, in maart 2020, viel samen met de afkondiging van de coronamaatregelen die voor alle ov-bedrijven een terugslag van jaren betekenen. “Arriva ging gezond de crisis in en we hopen er ook met veerkracht uit te komen. Het zal een aantal jaren duren voor we weer op zo’n 90 procent van het voormalige reizigersaantal zitten. Omdat meer mensen thuis zullen blijven werken, verwachten we structureel minder reizigers. We herijken onze strategieën op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen, duurzaamheid en diversiteit naar aanleiding van de pandemie. Ik vind het een uitdaging om de lange termijnplannen die we al hadden niet allemaal in de ijskast te zetten. We hebben bijvoorbeeld nog een aantal diesellijnen die we graag willen verduurzamen.” Kennismaken met nieuwe collega’s en stakeholders was door de coronabeperkingen ook complexer dit jaar; meerijden met machinisten in de cabine is geen optie. Maar veel lukte ook wél: “In Gelderland is ons een grote waterstofbus-pilot gegund. De uiteindelijke deal is gesloten via Teams. Dat zouden de *Old Boys* niet voor mogelijk hebben gehouden!”

Buiten je bubbel

Gaan we Jieskje Hollander nog terugzien op het politieke toneel? “Dat wordt mij vaak gevraagd en ik weet het niet. Ik denk heel graag mee, zoals over de motie ‘D66 als open politieke vereniging’, op het online congres van afgelopen november (zie voor meer info: deopenpartij.nl, red.). Zelf heb ik als ‘D66’er buiten de politiek geleerd hoe goed het is om verbinding te leggen met andersdenkenden die buiten je eigen bubbel vallen en die eigen oplossingsrichtingen hebben. Dat wil ik wel als boodschap aan de partij meegeven.” ■

Jieskje Hollander
30.12.1983

2007-2013
Promovenda,
Rijksuniversiteit
Groningen

2012-2016
Wetenschappelijk
medewerker, Mr.
Hans van Mierlo
Stichting

2016-2017
Bestuursadviseur
CEO NL | Director
Northern Europe,
Arriva Nederland

2017-2020
Concessiemanager
Noordelijke
Treindiensten,
Arriva Nederland

2019
Politiek Secretaris,
Landelijk Bestuur
D66

2020-heden
Regiodirecteur
Oost, Arriva
Nederland

“Ik heb geleerd hoe goed het is om verbinding te leggen buiten je eigen bubbel”

Oranje Zwartboek

Gerard Aalders | mei 2020
325 p.

“Ik ben als kunsthistoricus erg geïnteresseerd in geschiedenis en met name in biografieën. De Oranjes hebben me altijd mateloos geïntigeerd. Niet zozeer als familie, als wel de monarchie als instituut. In *Oranje Zwartboek* onderzoekt historicus Gerard Aalders de wijdverbreide adoratie voor onze koningen. Ik ben opgevoed met de gedachte dat macht nooit via de wieg kan worden doorgegeven, maar dat je jezelf moet bewijzen. Nederland is eigenlijk helemaal geen monarchie. We zijn een gekroonde republiek, zoals Cees Fasseur schreef. Toch blijven we met ons allen een beetje in die monarchie hangen, mensen blijven ernaar opkijken. Ik vind het tekenend dat het republikeinse denken bij D66 de laatste jaren lijkt te verdwijnen. Er zijn er maar weinig binnen de fractie die zich blijvend afvragen: wat willen we nou met het koningshuis? Laten we het republikeins denken binnen de partij, op een nette manier, levend houden.”

In Your Eyes

The Weeknd | maart 2020

“In de muziek ben ik omnivoor. Ik vind een liedje leuk en dan weet ik vaak niet eens van wie het is. Het ritme van *In Your Eyes*, dat begin vorig jaar uitkwam, doet me denken aan mijn jeugd. Er zit een jaren-80-beat in en het is een vrolijk nummer dat in je hoofd blijft zitten. En een idiote videoclip die niets met de muziek te maken lijkt te hebben... Filmisch fantastisch; met camerawerk, licht, kleuren – zoals die scène waarin de toetsen van de telefoon in een cel van onderaf gefilmd worden. Daar zit zoveel kracht in. Prachtig!”

Eigen kweek

Netflix | 2013-2019
3 seizoenen (19 afleveringen)

“Ik ben van de bioscoop-generatie, opgegroeid met Hollywood. Vijftien jaar geleden kwamen de eerste goede Scandinavische films. Zo zijn er ook een aantal uitstekende Vlaamse series, waaronder *Eigen kweek*. Wat ik het mooie vind van series zoals *Eigen kweek* is dat het, in tegenstelling tot die Hollywoodfilms, gaat over antihelden. Kale mannen met buikjes, in plaats van gespierde en gebruide helden. En dan in een omgeving van eindeloze horizonten met aardappelteelt en treurigheid. Het plot draait om

een familie die langzaam de softdrugshandel in gaat. Het is tragikomedie en de antihelden zijn zo goed gespeeld! Ik kijk daar liever naar dan naar al die voorgekookte Hollywoodfilms. En je ziet ook: als een land investeert in filmfondsen, komen daar prachtige producties uit.”

Bijna elf jaar nadat Nederland afscheid nam van D66-oprichter Hans van Mierlo, komt hem nu toe wat doorgaans slechts voor 'de groten' is weggelegd: een monumentale biografie. Geschreven door bekroond NRC-journalist Hubert Smeets. *Democraat* sprak met hem.

tekst **Milan Assies**

Een wonderbaarlijk politicus

INTERVIEW

Kan je iets vertellen over je betrokkenheid bij Van Mierlo als politicus? "Dat begon eigenlijk bij mijn vader, een progressieve advocaat die veel provo's had bijgestaan. Hij was nogal onder de indruk van Van Mierlo en in 1979 wilde het toeval dat ze bij elkaar op één ziekenhuiskamer lagen. Ze konden het goed met elkaar vinden. Toen heb ik hem ook leren kennen. Van Mierlo bood me zelfs aan om me op weg te helpen in de journalistiek, als ik daar interesse in had. Dat had ik. Daarna heeft hij me bij *NRC Handelsblad* en de *Volkskrant* geïntroduceerd. In mijn carrière als journalist heb ik Van Mierlo vervolgens meerdere keren geïnterviewd. Daarna werd het contact minder. Als journalist waren de stukken die ik over hem schreef ook niet altijd positief. Eigenlijk kwam hij weer op mijn pad toen ik door een commissie gevraagd werd of ik interesse had om zijn politieke biografie te schrijven. Ik wist niet of het serieus was, want ik was in die dagen meer gefocust op Rusland en Oekraïne.

Toch heb ik Van Mierlo lange tijd van dichtbij gevolgd. Langzaam maar zeker ben ik toen tot het besluit gekomen om het te doen."

Wat overtuigde je om deze uitdaging aan te nemen? "Ik ben geen lid van D66 en hoewel ik weleens bij hem thuis over de vloer kwam, was dat nooit uit vriendschappelijke overwegingen. Wat voor mij belangrijk is, is dat Van Mierlo symbool staat voor een periode in de Nederlandse politiek die ik zelf actief heb meegemaakt – de periode tussen 1966 en 2002. D66 is natuurlijk in '66 opgericht, maar dat jaar is geen toeval. Het is het jaar dat het streven naar progressieve verandering echt gestalte krijgt. Er wordt een rookbom gegooid bij het huwelijk van Beatrix en Prins Claus. De hoofdcommissaris van de politie in Amsterdam wordt ontslagen. Alles culmineert in de *Nacht van Schmelzer*, de nacht van 13 op 14 oktober 1966, als de rooms-rode coalitie valt over een

Hubert Smeets

(1956) was ruim dertig jaar redacteur van *NRC Handelsblad* en vijf jaar hoofdredacteur van *De Groene Amsterdammer*. In 1987 won hij de Anne Vondelingprijs voor politieke journalistiek. Eerder verscheen van zijn hand o.a. *De wraak van Poetin*.

foto **Sacha de Boer**

→

Met de klok mee:

Hans van Mierlo tijdens de presentatie van het Appel van de Initiatiefgroep D'66 in 1966; als minister van Defensie in 1981; op weg naar (in)formatiegesprek nieuw kabinet bij Huis ten Bosch in 1973; als minister van Buitenlandse Zaken in 1997; op weg naar informatiegesprek nieuw kabinet in 1967; met PvdA-leider Kok tijdens formatieperiode Paars I in 1994.

foto's **Roel Rozenburg** en **Nationaal Archief / Anefo**

bezuinigingsplan dat de KVP wilde. Het kabinet zelf was gevormd zonder verkiezingen, gewoon in de achterkamertjes. Dat tekent het begin van een democratiseringsperiode die ik de ‘gouden terts’ noem. Het is een tijd van een democratiseringsbeweging in en van Nederland. Deze eindigt in 2002 met de opkomst van het nationaal-populisme in de politiek met Pim Fortuyn.”

Wat is de rol van Van Mierlo in deze ‘gouden terts’? “Er is in deze periode één persoon die zonder uitzondering dominant is geweest in zijn partij en dus in Nederland in een niet-formele machtspositie. Dat was Hans van Mierlo. Hij begon als oprichter en partijleider van D66

en was in 1972 medeverantwoordelijk voor de totstandkoming van het progressieve kabinet-Den Uyl. Niet alle D66’ers voelden veel voor dat progressieve kabinet, maar Van Mierlo was er een grote aanjager van. Dit kwam voort uit het idee van een progressieve volkspartij, dat voor-namelijk bij hem, maar ook breder in progressief Nederland speelde. Daarin zouden de PvdA, D66 en de PPR samenwerken op programmatisch niveau en later ook op organisatorisch niveau. Dit moest leiden tot politieke blokvorming, die helderheid zou creëren over wie er nou regeerde. Het zou ook de confessionelen dwingen tot het kiezen van een kant.”

Hij speelde ook een grote rol bij de totstandkoming van Paars I, in 1994. “Ja, het staat wel vast dat zonder hem Paars er niet gekomen was. Kok had er geen zin in, die was een vakbondsman en zag de VVD toch wel als de partij van de klassenvijand. Bij de VVD was het eigenlijk hetzelfde. Ze was bijna net zo groot als het CDA en wilden over centrumrechts regeren. Ze zagen niet heel veel in de samenwerking met de ‘rooien’. Als Van Mierlo zich na het klappen van de eerste poging neer had gelegd en had gezegd: *we gaan second best proberen*, dan was er een ander kabinet gekomen. Een groot aantal leden in de 24-koppige D66-fractie was ervoor om desnoods een klassiek centrum-links te vormen. Maar voor Van Mierlo was er maar één optie. Hij speelde powerplay, was aan het pokeren. Dat kon hij doen omdat er over rechts of links geen meerderheid te vinden was zonder D66.”

Waarom wilde Van Mierlo zo graag een paars kabinet, in plaats van een centrumlinks kabinet? “Hoewel hij qua sociale opvattingen dichter bij de PvdA stond dan de VVD, was de reden dat hij ooit de politiek in ging en blééf: het doorbreken en hervormen van het vastgeroeste Nederlandse democratische bestel. Aan het begin van de jaren negentig hadden het CDA en zijn voorlopers 75 jaar lang onafgebroken geregeerd. Een regering vormen zónder het CDA, dat was een brutaal idee. Van Mierlo vond dat een democratie alleen maar levend kan blijven als er perspectief is op wezenlijke veranderingen. En als er een partij is die blijvend regeert, dan biedt dat geen perspectief op wezenlijke verandering. De parlementaire democratie raakt dan een deel van haar identiteit kwijt. Hij zei dan ook: *ik ben niet tegen het CDA, ik ben tegen de alomtegenwoordigheid dat*

“Zijn volledige engagement met de politiek, in combinatie met het belangrijker vinden van de intellectuele uitdaging dan de operationele opdracht, dat vind je in de Nederlandse politiek eigenlijk nooit”

confessionelen dit land regeren. Dit nog los van het feit dat een paars kabinet dingen kon realiseren die met het CDA heel moeilijk waren.”

Van Mierlo vervulde twee ministersposten in zijn politieke loopbaan. Wat voor bestuurder was hij? “Van Mierlo’s eerste ministerspost was die van Minister van Defensie in twee kabinetten Van Agt aan het begin van de jaren tachtig. Op dat moment speelt de kwestie van het plaatsen van kruisraketten op in Nederland, die als antwoord op de middellange afstands-raketten van de Sovjet-Unie waren ontwikkeld. Hij zat in een kabinet waarin hij moest schipperen tussen de maatschappelijke onrust en de betrouwbaarheid als NAVO-bondgenoot. Honderdduizenden mensen protesteerden tegen de plaatsing, maar de regering wilde toch doorzetten. Van Mierlo was hierin buitengewoon belangrijk. Toch, je kan er lang of kort over zijn, was Van Mierlo geen bestuurder. Hij werkte heel persoonlijk. Hij wilde praten, sparren, denken, en kon minder overweg met de ‘pennenlikkers’. Veel ambtenaren liepen weg met hem, maar er waren ook mensen die gek van hem werden. Omdat hij geen besluiten nam, of er heel lang over nadacht. Tijdens zijn ministerschap bij Buitenlandse Zaken in Paars I ging de SG, de secretaris-generaal, een klassieke overheidsmanager uit CDA-kring, weleens een wijntje drinken met Van Mierlo aan het einde van een werkdag. Daarna ging hij terug naar kantoor om nog even snel een besluit van Van Mierlo de bureaucratische pijlpijn in te duwen, omdat hij bang was dat hij er anders op terug zou komen.”

Is dat ‘praten, sparren, denken’ een stijl die ook zijn leiderschap van D66 typeert? “Ja. Het is ergens wel merkwaardig, maar hij leidde D66 eigenlijk als een KVP’er. Besluiten in die katholieke volkspartij werden gemaakt na de mis op zondag, in het plaatselijk café. Daar werd dan

alles besproken wat lokaal of in het land speelde. Zo was Van Mierlo wellicht niet helemaal, maar hij leidde de fractie graag wel van huis uit. De fractie was voor hem een klankbord, geen besluitvormend orgaan. In mijn boek problematiseer ik dat ook. D66 was namelijk een partij van de moderne burgerij die dacht in termen van op te lossen problemen. Ze keken niet verzuild naar mogelijke oplossingen. Inherent hieraan is dat de vorm van besluiten even belangrijk is als de inhoud. Goed vormgegeven besluitvorming leidt in die optiek namelijk tot betere oplossingen die op meer draagvlak kunnen rekenen. Dat maakt dat burgerlijke democraten gefocust zijn op formele besluitvormingsmechanismen, in tegenstelling tot bijvoorbeeld socialisten. Maar het onvermijdelijke formalisme, dat hieruit voortvloeit, lag niet altijd in lijn met Van Mierlo’s stijl, die de partij meer zag als een platform voor het gesprek. Dat gesprek was voor hem het belangrijkste. Iedereen die hem kende zou dit bevestigen. Als je met hem praatte, dan luisterde hij.”

Hoe zou jij hem – als politicus – omschrijven? “Van Mierlo was een atypische politicus. Hij was geen politiek dier of *political man*, zoals de Amerikanen zeggen. Toch was politiek geen toevallige bezigheid voor hem. Van ‘66 tot zijn dood wordt zijn leven bepaald door politieke vraagstukken en maatschappelijke opgaves. Hij wordt geen commissaris bij een multinational, gaat geen onderneming leiden. Maar met de tactische, meer strategische kant van politiek had hij minder. Het is lastig om hem een etiket te geven. Daarom ook de titel van het boek *Een wonderbaarlijk politicus*. Zijn volledige engagement met de politiek, in combinatie met het belangrijker vinden van de intellectuele uitdaging dan de operationele opdracht, dat vind je in de Nederlandse politiek eigenlijk nooit. Dat is bijzonder.” ■

Een wonderbaarlijk politicus.
Hans van Mierlo
1931-2010

Gebonden met stofomslag, geïllustreerd
608 pag. | €34,99
Uitgeverij De Bezige Bij

Gesigneerd exemplaar?
Speciaal voor D66 signeerde auteur Hubert Smeets een aantal exemplaren. En *Democraat* mag er vijf weggeven! Interesse? Mail naar: democraat@d66.nl

De gesigneerde exemplaren zijn ook te koop in onze webshop (op = op): webshop.d66.nl

Beroepsonderwijs in de lift

Vorig jaar lanceerde D66 haar nieuwe Onderwijsvisie. In navolging daarvan ontwikkelde de D66-werkgroep mbo – onderdeel van de thema-afdeling Onderwijs & Wetenschap – samen met Tweede Kamerlid Paul van Meenen een 5-puntenplan voor het mbo.

Op 9 december bood Van Meenen het resultaat aan aan minister Ingrid van Engelshoven en Noah Hajji, voorzitter van de Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB), tijdens een openbare Zoom-meeting waar ruim 70 mensen – D66'ers en niet-D66'ers – aan deelnamen. Van Engelshoven: "Ik ben blij met de aandacht en waardering voor praktisch onderwijs die dit 5-puntenplan biedt."

Waarom een nieuwe visie?

Nederland heeft een sterke sector beroeps- onderwijs. Maar liefst 60 procent van onze bevolking is opgeleid in het mbo. Mbo'ers zijn het fundament van de samenleving. D66 wil het unieke opleidingsaanbod meer onder de aandacht brengen en beter waarderen. Een belangrijk resultaat dat al werd behaald is dat mbo'ers niet langer 'deelnemers' of 'leerlingen' heten, maar studenten – ook voor wet. Dit draagt bij aan een gelijke behandeling en betere waardering.

Ook meedoen in een thema-afdeling?
d66.nl/meedoen/thema-afdeling

5-puntenplan mbo in het kort:

1. Mbo als gelijkwaardige onderwijssector

Door o.a. stagevergoedingen, kortingen en voordelen gelijk te trekken met studenten in het hoger onderwijs, evenals de toegang tot studenten(sport)verenigingen.

2. De beste kansen voor studenten en talent centraal

Door o.a. meer maatwerk binnen de startkwalificatie, een regionaal dekkend aanbod van vmbo-mbo-trajecten en betere samenwerking tussen middelbare scholen, mbo- en hbo-instellingen.

3. Ruimte, vertrouwen en zeggenschap voor de opleiders

Door o.a. meer loopbaanmogelijkheden voor professionals, een toereikende lerarenbeurs, en door meer bekendheid te geven aan afspraken rond de salarismix en cao-regelingen.

4. Ruimte en vertrouwen voor het mbo

Door o.a. samen met scholen regels te ruimen, een einde te maken aan de urennorm en scholen niet af te rekenen op het aantal diploma's maar op de voortgang die ze weten te bereiken met de student.

5. Toekomstbestendig onderwijs: duurzame samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs

Door o.a. de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven te optimaliseren en het makkelijker te maken leerbedrijven te erkennen en om stagebegeleider te worden. ■

Lees het hele plan met alle actiepunten:

d66.nl/vijf-plannen-voor-het-mbo

Meer informatie over de thema-afdeling en werkgroepen: onderwijs.d66.nl

Zoals in elke vereniging, bloeit ook bij D66 regelmatig iets moois op tussen actieve leden. In dit nummer portretteren we Hans en Inge Engels uit Klaaswaal in de Hoeksche Waard.

tekst en foto Jan Remmert Fröling

Jullie zijn beiden actief binnen D66. Vertel...

Inge: "Ik stemde al heel lang D66 en in 1994 ben ik lid geworden. Ik wilde ook actief worden, dus ging ik naar een lokale bijeenkomst. Daarna werd ik al snel gevraagd om in het bestuur te gaan zitten. In de loop der jaren heb ik, afhankelijk van mijn andere vrijwilligerswerk – we zijn ook allebei kerkelijk actief – voor D66 wisselend bestuurswerk gedaan. En bij de herindelingsverkiezingen in 2018 was ik verantwoordelijk voor de campagne van D66 Hoeksche Waard. Daarnaast werk ik sinds drie jaar op het Landelijk Bureau van D66; eerst bij de ledenadministratie, nu bij de financiële administratie."

Hans: "Ik ben tot 1998 actief geweest voor de VVD, maar daaraan kwam een abrupt einde toen Hans Wiegel zei dat er maar geen referenda moesten komen, omdat je er niet vanuit kunt gaan dat gewone mensen een goed gefundeerde keuze zouden kunnen maken. In 2012 ben ik actief geworden voor D66. Eerst een tijdje als burgerraadslid in Cromstrijen en nu als steunfractielid in Hoeksche Waard. De overstap naar D66 was niet zo moeilijk omdat ik in beide partijen liberale waarden tegenkom die ik heel belangrijk vind, zoals mensen in hun waarde laten. Wat wel verschilt, is de cultuur."

Inge: "Je hebt wel eens gezegd dat je verbaasd was over hoeveel invloed je als gewoon lid op de besluitvorming binnen D66 hebt..."

Hans: "... Ja, dat is één van de grote verschillen tussen D66

en meer afdelings-gestructureerde partijen zoals de VVD. Soms waren VVD'ers die ik sprak zelfs verbaasd dat ik als gewoon lid zomaar naar een congres mocht!"

Hoe is jullie romance begonnen?

Hans: "Niet via D66, helaas. Het was tijdens een reis door Egypte, zo'n dertig jaar geleden, waar Inge met een vriendin en ik met wat vrienden aan deelnamen. Inge en haar vriendin waren uitgenodigd voor een Egyptische bruiloft, maar konden daar niet zo maar als vrijgezelle dames naartoe. Om die reden werd ik gevraagd om als 'vriend' mee te gaan."

Inge: "Echt goed werkte dat chaperonneren niet; ondanks dat we hand in hand liepen, ben ik toch een paar keer door mannen benaderd met de vraag of ik met hen wilde trouwen. Ze hadden daar de nodige kamelen voor over..."

Hans: "... Maar gelukkig is ze daar niet op ingegaan. En sindsdien zijn we bij elkaar. Het gezegde 'van een bruiloft komt een bruiloft' is op ons dus van toepassing gebleken!" ■

OPROEP

Hebben jullie elkaar (ook) leren kennen bij D66? En willen jullie samen geportretteerd worden in de *Democraat*? Stuur een mail met jullie contactgegevens naar: democraat@d66.nl

10.02.2021 | 19:30 UUR

‘Maak kennis met D66’-avond

Een aantal keer per jaar organiseert D66 een ledendag op een bijzondere locatie, zoals de Tweede Kamer. De eerstvolgende ‘Maak kennis met D66’-avond (woensdag 10 februari) vindt plaats via Zoom, vanwege de coronamaatregelen. Nieuwe leden ontvangen hiervoor een uitnodiging. Leden die al langer lid zijn, kunnen zich ook aanmelden. De volgende kennismakingsavond staat gepland op woensdag 3 maart.

Aanmelden: d66.nl/agenda

THEMA-AFDELINGEN

Nieuwe werkgroep Dierenwelzijn

Meedenken in onze partij kan op diverse manieren. Op partijcongressen, bij je lokale afdeling, in een ledennetwerk of in diverse thema-afdelingen. In deze ‘denktanks’ maken leden plannen voor de D66-agenda. Daarnaast organiseren zij regelmatig activiteiten en geven ze advies aan onze parlementariërs. Binnen thema-afdelingen zijn ook diverse werkgroepen actief. Zo is binnen de thema-afdeling D66 Duurzaam sinds kort de **werkgroep Dierenwelzijn** van start gegaan. Zij zoeken nog enthousiaste leden die willen meedenken over dit onderwerp.

Meer informatie: duurzaam.d66.nl/werkgroep-dierenwelzijn

03.02.2021 | 20:00

Online boekpresentatie VMS

Op woensdagavond 3 februari vanaf 20:00 uur lanceert de Mr. Hans van Mierlo Stichting de essaybundel *Naar een nieuw kabinet van de sociale rechtvaardigheid* live via Zoom en YouTube. Tijdens deze livestream gaan samenstellers Coen Brummer en Afke Groen met auteurs uit de bundel in gesprek over wat de kabinetten van de jaren 2020 absoluut moeten doen voor een rechtvaardiger en vrijer Nederland. Meld je aan via de website of kijk live mee (of terug) op ons YouTube-kanaal.

vanmierlostichting.d66.nl/agenda | Lees meer over deze essaybundel op pagina 21-23.

In de podcast-serie *Appèl* zoekt de Mr. Hans van Mierlo Stichting de verdieping bij actuele politieke onderwerpen, altijd geïnspireerd door het sociaal-liberale gedachtegoed. Beluister via vanmierlostichting.d66.nl/podcast of via iTunes, Spotify of Transistor.fm.

PRIDE66

D66-ledennetwerk

D66 heeft diverse ledennetwerken, zoals het bekende Els Borst Netwerk. Zowel D66-leden als niet-leden kunnen hier lid van worden. Het lidmaatschapsgeld wordt gebruikt om activiteiten te bekostigen. Ook ledeninitiatief PRIDE66 – in 2013 opgericht als GAY66 – is sinds dit jaar officieel een netwerk binnen D66! Er zijn afdelingen (in oprichting) in Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Rotterdam, en Arnhem-Nijmegen. Zondag 27 december hield PRIDE66 online de jaarlijkse Oudejaarsborrel. Deze borrel, waar allerlei regenboogorganisaties hun successen en wensen delen, werd voor de derde keer gehouden. Voor het eerst werd ook de PRIDE66 Penning uitgereikt. Hans Verhoeven mocht deze in ontvangst nemen vanwege zijn tomeloze inzet voor meerdere regenbooginitiatieven, waaronder de Amsterdamse Gay Pride.

Lid worden? Meld je aan via:
facebook.com/PRIDE66
Meer informatie: pride66.d66.nl

Uit de vereniging

Vorbereiding GR2022: Doe mee!

Ben jij een (nieuw) lid en zou je graag een rol willen spelen bij de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022, dan is dit hét moment om actief te worden. Want de komende twee maanden besluiten de laatste D66-afdelingen of zij deelnemen aan de verkiezingen in hun gemeente. Neem contact op met je afdelingsbestuur via MijnD66.nl en vraag bijvoorbeeld naar de mogelijkheden om:

- jezelf verkiesbaar te stellen voor de kandidatenlijst;
- te stemmen voor een lijsttrekker en de kandidatenlijst;
- een bijdrage te leveren aan het verkiezingsprogramma voor jouw gemeente;
- of de mooiste campagne ooit neer te zetten!

Heb je vragen als bestuurslid? Bekijk het *Handboek GR2022* via MijnD66.nl op het verenigingsdashboard.

09.02.2021 | 20:00-20:45

Webcast D66 Internationaal

Op 9 februari organiseert D66 Internationaal een *online webcast* over diversiteit, inclusiviteit en LGBTIQ+ rechten. Samen met Hadi Damien, de oprichter van de Beirut Pride (de enige Pride in de Arabische wereld), kijken we naar LGBTIQ+ rechten in Libanon en naar de rol die kunst kan spelen in het brengen van een politieke boodschap. Deze sessie zal gemodereerd worden door vicefractievoorzitter van D66 Amsterdam Alexander Hammelburg en alle leden mogen meedoen aan de discussie!

← Scan de QR-code om je in te schrijven voor de discussie en voor de link naar de livestream.
Internationaal.d66.nl

After Disruption is het thema van de nieuwe editie van *Idee*, het politiek-wetenschappelijk tijdschrift van de Mr. Hans van Mierlo Stichting. Hoe gaan we verder na maatschappelijke ontwrichting? Biedt het kansen voor verbetering, een mooiere toekomst? Of noopt het juist tot voorzichtigheid? Deze vragen worden besproken aan de hand van twee recente ontwrichtingen: de crisis in de liberale wereldorde en de Arabische revolutie van tien jaar geleden. Met interviews met onder andere Amin Maalouf, Philipp Blom en Paul Verhaeghe.

Lees een artikel of neem meteen een abonnement via: vanmierlostichting.d66.nl/idee

De Amsterdamse Olifant is terug!

D66 Amsterdam heeft een mooie, oude traditie nieuw leven ingeblazen met *De Nieuwe Olifant*. Het (digitale) magazine stapt in de voetsporen van *De Amsterdamse Democraat*, *d'Oliphant* en *De Olifant* – die tot 2007 in gedrukte vorm verscheen en uiteindelijk plaatsmaakte voor de AmsterdamMail, de huidige ledennieuwsbrief. *De Nieuwe Olifant* is ‘opiniërend en gericht op uitwisseling en debat. Autonom, kritisch, liefst een beetje stout, met gevoel voor humor en prikkelende columns’, schrijft de redactie. De eerste editie verscheen afgelopen zomer. Nieuwsgierig? Lees verder op: denieuweolifant.nl

Regio Buitenland

D66 heeft diverse afdelingen in het buitenland, bijvoorbeeld in Berlijn, Brussel/Luxemburg, Londen, Frankrijk en USA. Woon jij in het buitenland of verhuis je binnenkort naar het buitenland? Sluit je aan! Contactinformatie per afdeling vind je hier: buitenland.d66.nl/afdelingen-het-buitenland

Vragen over Regio Buitenland?
Mail: secretaris@d66inhetbuitenland

Wat gebeurde er...

50 jaar geleden

Campagne Tweede Kamerverkiezingen

In de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen op 28 april 1971 maakte D'66 – toen nog met apostrof – een vrolijke en opvallende ‘verkiezingswandeling’ door Amsterdam.

Op 24 april 1971 trekt een vrolijke stoet D'66-Kamerleden en vrijwilligers met grote verkiezingsborden door de binnenstad van Amsterdam. Onderweg worden ballonnen en flyers uitgedeeld en spreekt lijsttrekker Hans van Mierlo het publiek toe met een megafoon (op de foto staat hij op het Rembrandtplein). De ‘verkiezingswandeling’ trekt veel bekijks.

D'66 heeft in de aanloop naar deze verkiezingen een gezamenlijk regeerakkoord én ‘schaduwkabinet’ gevormd met PvdA en PPR (Politieke Partij Radikalen, in 1991 opgegaan in GroenLinks). ‘De progressieve drie’ winnen alle drie, maar behalen gezamenlijk geen meerderheid – de gedroomde coalitie blijft steken op 52 zetels. D'66 heeft 4 zetels winst en gaat van 7 naar 11 Kamerleden. Een van de nieuwe D'66-gezichten in de Tweede Kamer is Jan Terlouw, fractievoorzitter van D'66 Utrecht en gepromoveerd natuurkundige.

25 jaar geleden

Basisinkomen van de baan

25 jaar geleden was negatieve inkomstenbelasting (ook) een *hot topic* voor coalitiepartner D66. Het thema stond centraal tijdens het voorjaarscongres in 1995 en 1996.

Tijdens het voorjaarscongres in 1995 in Papendal – dat geheel in het teken stond van het basisinkomen – spreken de D66-leden zich uit vóór invoering. Ook minister van Economische Zaken Hans Wijers is voorstander, maar spreekt liever over ‘negatieve inkomstenbelasting’; een concept waarbij iedereen zonder inkomen geen belasting betaalt, maar geld van de fiscus krijgt. Een definitief oordeel zou volgen op het voorjaarscongres in 1996 in Noordwijkerhout.

Daar stemt het congres echter vrijwel unaniem in met de resolutie van het hoofdbestuur, waarin werd afgezien van invoering vanwege politieke onhaalbaarheid en te grote financiële risico's. Tom Stroobach, vicevoorzitter politiek van het hoofdbestuur, schrijft – enigszins opgelucht? – in de *Democraat*: “Zondagochtend 9.30 uur. Of het nu het vroege tijdstip was, het begin van de zomertijd, het geslaagde feest de voorafgaande avond, de duidelijke resolutie [...] de algemene ledenvergadering [heeft] in recordtijd praktisch over de volle breedte ingestemd met de congresresolutie over sociale zekerheid”. ■

MijnD66: Ledenportaal

Een adreswijziging doorgeven?
Aan- of afmelden voor een
nieuwsbrief of thema-afdeling?
Ga naar [MijnD66.nl](https://mijnd66.nl) en beheer je
eigen gegevens en voorkeuren.
Is jouw emailadres (tevens je
gebruikersnaam) gewijzigd?
Stuur een mail naar:
ledenadministratie@d66.nl

landelijk congres

Het volgende congres is op
zaterdag 27 februari 2021. Elk lid
krijgt voor elk landelijk congres
een uitnodiging (per e-mail)
toegestuurd. Meer info:
d66.nl/congres

meedoen | meedenken

Met onze campagnes, bij jouw
lokale afdeling of in een
landelijke thema-afdeling of
interessesgroep:
d66.nl/meedoen

donatie | schenken | nalaten

Wil je D66 financieel extra
steunen? Informatie over
(eenmalig) doneren, (fiscaal
aantrekkelijk) schenken en
nalaten vind je hier:
d66.nl/schenken

D66 Internationaal

Meer weten over ons
internationale netwerk?
Kijk op: internationaal.d66.nl
Mede-D66'ers in het buitenland
vind je via: buitenland.d66.nl

Mr. Hans van Mierlo Stichting

De Van Mierlo Stichting (VMS)
is het onafhankelijke weten-
schappelijk bureau van D66.
Meer informatie over haar
activiteiten, onderzoeken en
publicaties (zoals tijdschrift
Idee): vanmierlostichting.d66.nl

algemene informatie

(Landelijk Bureau D66)
info@d66.nl | 070 356 60 66

politiek inhoudelijke vragen

(Tweede Kamerfractie D66)

WhatsApp: 06 11 91 25 48
Mail: kamervraag@d66.nl

Stijn Warmenhoven (19) is student geschiedenis, medeoprichter van Youth for Climate én de jongste kandidaat op de lijst voor de Tweede Kamerverkiezingen.

Hoe heb je Youth for Climate opgericht? "In januari 2019 zat ik in de klas en las ik in een NOS-bericht dat er in Brussel 2.500 spijbelende scholieren het verkeer platlegden voor een beter klimaatbeleid. Wat gaaf, dacht ik – wanneer is dat bij ons, want daar wil ik ook heen! Maar dat bleek niet het geval, dus heb ik een berichtje gestuurd naar een aantal medescholieren dat ik dat in Nederland wilde organiseren. Na een paar weken stonden er 20.000 scholieren op het Malieveld te spijbelen voor een beter klimaat!"

Wat heeft je getriggerd om actief te worden voor het klimaat? "Bij mij begon de zorg over het klimaat in de vierde klas door een aardrijkskundeleraar die erg sceptisch deed over het hele klimaatprobleem. Dat verbaasde me en maakte dat ik me er verder in ging verdiepen. Toen ontdekte ik dat we tegen een heel groot probleem aan zouden lopen."

Tijdens de Troonrede werd je genoemd vanwege je briefwisseling met een 94-jarige veteraan? "Klopt. Daarin deed ik een oproep aan oudere generaties om samen te werken, niet alleen bij het bestrijden van de coronacrisis, maar ook de klimaatcrisis – die andere grote crisis die er dus aan gaat komen. We kunnen die crisis nog voorkomen, maar dan moeten we – met zijn allen – wel alle zeilen bijzetten."

En dus... ga je de politiek in! "Ik ben nu een jaar lid van D66. Eerder kon niet vanwege mijn voorzitterschap van Youth for Climate; we hebben altijd nadrukkelijk gezegd dat we onafhankelijk zijn en daar past een partijlidmaatschap niet bij. Ik was vanuit mijn rol als voorzitter al een paar keer in de Tweede Kamer en bij de D66-fractie geweest en dat beviel me heel goed. Op een zeker moment werd me gevraagd of het Kamerlidmaatschap niet wat voor me zou zijn. Na een tijdje nadenken heb ik besloten mezelf aan te melden."

Hoe wil je jezelf profileren tijdens de campagne? "Ik wil jongeren veel meer inspraak geven, en dan vooral op het gebied van klimaat. Want een van de zaken die me tijdens mijn tijd in Youth for Climate bijzonder geërgerd heeft, is dat wij als jongeren enorm afhankelijk zijn van politici die besluiten nemen over onze toekomst. Ik wil dat heft veel meer in eigen hand nemen, om zo – namens alle jongeren – meer zeggenschap te krijgen over hoe wij er over vijftig jaar bij zitten." ■